

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-
: kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél iven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfi-
zetesek és hirdetési díjak küldendők. ::

SZLEZÁK LÁSZLÓ

Bur villamos vasut-
órház megállóhely.

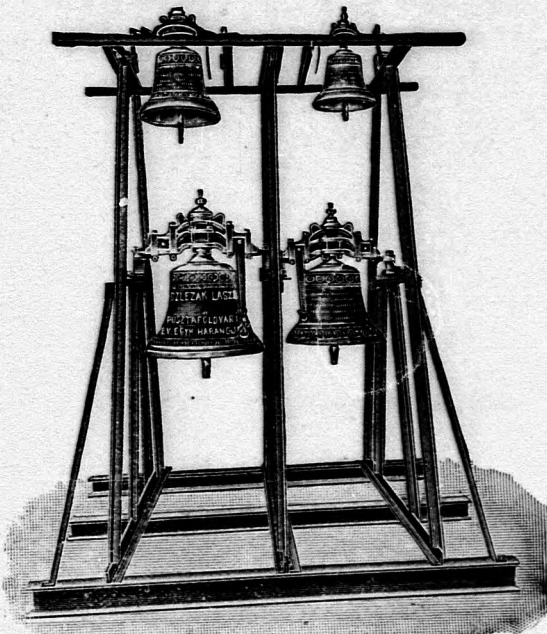
1900. évi párisi világ-
kiállításon kitüntetve.

**Budapest, VI., Frangepán-u.
77. szám. (Saját házában)**

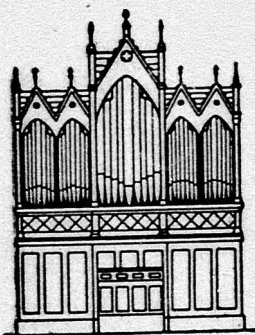
Ajánlja legjobban berendezett harangöntődjét a nemes egyházak részére. Harangokat bármily nagyságban ujonnan önt, régi, repedt, vagy nem összhangzó harangokat a legmagasabb árban átveszi és átönti a legszebb zengzetben, a legfinomabb harangérből, tiszta csengő hanggal. Minden harang hangja előre határozottat meg. — Különösen ajánlja a legjobbnak bizonyult és a legkönnyebben kezelhető harangfelszereléseit, amelyek a torony falait nem rázzák, akár kovácsolt-, akár öntöttvas szerkezettel. A legújabban öntöttem a mattyi, a szentesi ref. öregtemplom harangjait; átszereltem és vasállványokra helyeztem a karai, sussai, szentendrei, tiszadadaí, zádorházaí, orosházaí, apáthegyaljai, szelistei stb. egyházak harangjait, jelenleg öntöm a törökszentmiklósi ref. egyház 4 harangját kb. 3400 kg., a klonóci ev. egyház nagyharangját 2400 kg., az olaszliszkaí egyházét 600 kg. súlyban.

Költségvetéssel díjmentesen szolgál és kívánatra a helyszínére saját költségen utazik.
Számos egyházi elismerés! Telefonszám: 174—16.

harang-ércöntőde, harangfelszerelés
és haranglábgyár

Ezen harangok 1913-ban a pusztaföldvári evang. egyház részére készültek, méltóságos Balla Mihály miniszteri tanácsos úr rendelésére.

RIEGER OTTÓ

gőzüzemre berendezett és a kir. udvar orgonagyára. — Hazánk legnagyobb orgonájának, a király orgonájának (koronázási templom) alkotója.

BUDAPEST, X., Szigligeti-u. 29. * Császári és királyi udvari szállító. —

A bécsi, párisi, pécsi stb. kiállításon kitüntetve. Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomású oszondású (pneumatikus), tartós, nemes hangú orgonákat szállít.

40 év óta 2000-nél több orgonát szállított, közte a „KIRÁLY ORGONÁJÁT”, amely mű ezidő szerint hazánk legnagyobb orgonája. 80 változatú villanyerőre berendezve.

Orgona javításokat és hangolásokat a legmérsékeltébb árban teljesít. Orgona jókarban tartását elvállalja. Katalógussal, tervezetekkel és rajzokkal kívánatra díjmentesen szolgál.

RIEGER orgonagyára 40 évi fennállás óta 2000 orgonát szállított.

Egyházak,
iskolák, hivata-
lok, takarékpénztárak és
magánfelek részére

gummi- és réz-

bélyegzőket

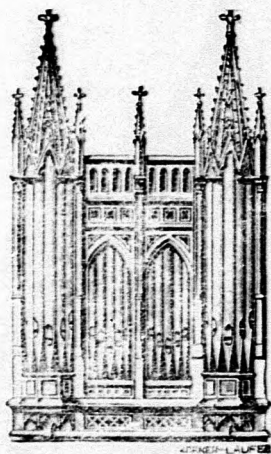
gyorsan és olcsón készít

ELSŐ DEBRECZENI BÉLYEGZŐVÁR
Simonffy-u. 5. — Telefon 653.

NYOMTATVÁNYOKAT

SAKSZERŐ ÉS IZLÉSES KIVITELBEN SZÁLLIT.
HERCZEG HENRIK KÖNYV- ÉS MŰNYOMDA
VÁLLALATA 0 0 0 0
DEBRECZEN, SIMONFFY-UTCZA 5.

Csak első
díjakkal
kitüntetve.

Alapított
1907-ben.

A pécsi
országos
kiállításon
állami
aranyérem-
mel kitün-
tetve.

Alapított
1897-ben.

Angster József és Fia

P é c s.

Orgona- és harmoniumgyár

A budapesti bazilika nagy orgonájának építője. Ajánlja
kitünő hang- és erős szerkezetű légnyomatu és elek-
tromos berendezésű

Orgonáikat

a legjutányosabb árak mellett, művészi kivitelben. —
Raktáron kitünő hangu

HARMONIUMOK minden nagyságban

Elektromos fújtató készülékek.

Arjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

NOVOTNY ANTAL FIA

harangöntőde és vasharanglábgyár
Temesvár, Gyárvaros.

Ajanlja magát több
évi szavatolás mellett
régie harangok újraön-
tésére, valamint új ha-
rangok és teljes ha-
rangcsoportok előre
meghatározott hangok
utáni elkészítésére. Ké-
lőnösen ajánlja saját
találmányu új mo-
dern átlukasztott

harangjait

melyek felső részükön
a hegedűhöz hasonló
S alakú nyílásokkal
vannak ellátva és azért
erősebb, terjedelme-
sebb és mélyebb han-

guak, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgros harang
hangban egyenlő 461 kgros régi modoru haranggal. Ajánl
továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok lyet
nekel való újra szerelését és vertvas-harang állványoka-
Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgál-
tatnak — Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagv
éremmel kitüntetve.

Király balzsam

Köszvény és
csusz ellen.

Legujabb gyógyszer.

Ezen balzsam legujabb gyógyszer ugy belsőleg,
mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. Király-bal-
zsam készítményem mint házi szer szükséges, hogy min-
den háznál kéznél legyen, mert ugy belsőleg, mint kül-
sőleg kitünő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgörcsnél csikaras-
nál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb
fájdalomesillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják kösz-
vénynél csuznál továbbá
meghüleséknél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hat.
Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez cseppentve rossz
lehellet szagtalanításra 1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6
kor. 5 fill. Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem
használ mást csak a
híres

Hajdusági pedrót!!

mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes
bajuszpedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K.
65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszarvu“ gyógyszerháza a hol mindnn bel- és
külföldi gyógyszerkülönlegességek erdetti árakban szerez-
hetők be.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-
zó közö felzárólapok kizendők. ::

Megjelen hetenként **egyszer**, szombaton, másfél iven.

Előfizetési ár: egész évre **12 kor.**, félévre **6 kor.**

Egyes szám ára **30 fillér.**

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
réssek és hirdetési díjak küldendők. ::

Külső és belső kultúra.

VI.

Mindaz, amit a német lélek a bölcsészet, a pedagógia s az ezzel karöltve haladó népnevelés mezején teremtett, áldásos hatását nem csupán a Németbirodalomban, hanem az egész földkerekségén érezte, mert a népnevelés nem exclusiv természettel, hanem a népeket átfogó általános jelleggel bír. Ahol a kutató elme nem csupán a természeti törvények alapján létesült technikára, hanem a lélek mélységeire, olykor rejtélyes tömkelegeire is igyekszik vetni éles tekintetét, létrejön az emberbölcsészet, amely magával az emberrel foglalkozik első sorban. A pedagógia pedig a bölcsészet gyermeke. Már a görögöknél és a rómaiaknál is azért beszélhetünk pedagógiáról, mivel oly bölcselkedő férfiak voltak, mint Sokrates, Plató, Aristoteles, Cicero, Seneca, akik az ismeretek megszerzésének módjairól értekezvén, megmutatták az általános emberi nevelés céljához, az erkölcsi jellemképzéshez vezető utat. Németországban is a pedagógia fejlődése szoros összeköttetésben áll a bölcsészet történetével. Kant, Fichte, Hegel, Schelling, Fischer Kunó nem csupán a bölcsélet mezejét gazdagították kiváló elmetermékekkel, hanem egyszermind a lélekkel való foglalkozásukban a pedagógiai tudományok alapját, a lélektan fejlődését is nagy mértékben elősegítették. A testi élet ismeretén kívül pedig a pedagógia első sorban lélektani ismeretekkel dolgozik, mert sem a nevelést, sem a tanítást a gyermeki lélek ismerete nélkül, a kitűzött célnak megfelelőleg irányítani nem lehet. A kiváló pedagógusok egyszermind kiváló lélekbúvárok is.

Ha elfogulatlanul szemléljük Németországon a pedagógia mezejét, az azon működő férfiakat, Ratke, Basedov, Franke, Pestalozzi, Herbart,

Disterweg alakjait s az általuk létrehozott, a nevelő-oktatás alapját képező elmetermékeket; ha látjuk az ő működésök nyomán fölfakadó igazi népnevelés gazdag eredményeit: meg tudjuk érteni azt a testi és lelki fölényt, amelyet a német nép a félvilággal való küzdelmében ellenfeleivel szemben felmutat. A belső kulturának Németországban legszebb terméke a népnevelés. Ez eredményezte a német néplelek öntudatos lelki fejlődését, amely tisztában van hamar a céllal s ahoz vezető eszközökkel. Ma már győzni a tömegek brutalitásával nem lehet. A tudomány, a technika vívmányainak korszakában nem is lehet sikert remélni csupán a durva anyagtól, amely fölött napjainkban oly hatalmasan uralkodik az ész. Csak ne hagyja az ember figyelmen kívül a tömeglélektant, ezt az oly sok sajtóságot megmagyarázni tudó tudományt, mindjárt tisztába jön azon megdönthetetlen igazsággal: áldozatot, valódi, gyakran a mindennapi erőt felülmúló áldozatot csak olyan nép fia tudnak hozni, akiket hazájok nem butaságban tart, hanem az öntudatos nevelés áldásaiban részesít. A hű hazafi a veszély pillanatában visszaadja hazájának a jótéteményeket, amelyeket tőle nyert, természetesen más alakban: a hűség, az áldozatkészség alakjában.

Sehol széles e világon annyi gondot nem fordítanak a népnevelésre, mint Németországban. A legkisebb faluban díszes, emeletes iskolákat lát az ember célszerű berendezéssel, gazdag tanszergyűjteménnyel. Gondoskodás történik a legeldugottabb helyen lakó szülők gyermekeinek a beiskoláztatásáról is, még pedig azzal a német alapos szervezéssel, amelyet annyira tudunk csodálni a most folyó világháborúban. Népnevelésre mindig van pénze a Németbirodalomnak. Még a rideg, porosz katona király is, I. Frigyes Vilmos, aki működésében a fősúlyt a hadsereg erősítésére fektette, — bőkezű tudott lenni, ami-

dön az iskolákról volt szó. Fia II. Frigyes iskola-politikája a hét éves háborúban már oly fényes eredményt ért el, hogy Mária Terézia is annak bevégezése után indítatva érezte magát reá lépni az iskolai reformok terére s kölesön kérni egy pedagógust Poroszországtól Felbiger személyében, aki aztán főtényezőjévé vált az osztrák nevelésügy előbbvitelének s a ratio educationis kiadásának. Így a németországi iskolaügy terén fellépő mozgalmak nagy befolyással voltak mindig a mi tanügyünkre is Magyarországon. Tanítóképzőintézeteink nagy részben német minták szerint szerveztettek, még pedig oly módon, hogyha azok fejlesztésüket az eddig követett úton folytatjuk, felvirágzásuk s népnevelésünk egészséges alapon való tovább fejlődése elé a legszebb reményekkel nézhetünk.

A népnevelés terén hozott óriási erőfeszítések és áldozatok meg is hozták a fényes eredményt Németországon. A nép rendkívül művelt, ami aztán maga után vonja a fegyelmezettséget. Igazi fegyelmezettséget csak művelt népnél találhatunk. Ma, a fényes német győzelmek idejében csak mosolyogni lehet az ellenfelek erőlködéséin, amelyekkel végleges győzelmet akarnak kicsikarni. Egy küzdő népnek a lelkületét máról-holnapra megváltoztatni s az igazi harkészséghez szükséges öntudatos fegyelmezettséget önteni bele rövid idő alatt nem lehet. Már pedig erre volna szükség a győzelem kivívásához. Nem a nyers anyag, — amint mondtuk, — nem csu-

pán a technikai vívmányok, — hanem a belső kultura elveihez alkalmazott nevelési rendszer a titka a német győzelmeknek első sorban. Ha 1870/71-ben a német schulmeisterek verték meg a franciákat, ma ismét az ő igénytelen, egyszerű, de tisztos alakjuk lép elénk a lelkeket ellenállhatatlan erővel megragadó német győzelmek fényözönéből.

A belső kultura alapelvei szerint felépített népnevelési rendszer nem csupán az érzelmi világban hozott a német népnél csodálatos eredményeket létre, hanem az értelmi világban is, aminek fényes eredményét mutatja vagyoni gyarapodásuk, nemzeti gazdagodásuk. A világháborúban véghez vitt teljesítmények azt igazolják, hogy a német nép nemcsak érzelmileg, hanem értelmileg is művelt. Egy nép, amely theoretikus és praktikus is egyformán; egy nép, amely telve van a legmélyebb idealizmussal, de ugyanakkor a realismus követelményeit is annyira szem előtt tudja tartani, hogy e téren sem múlhatja felül egy nép sem.

A XX. század a német nemzet virágzásának a jegyében indult el s ezt a virágzást még oly irtózatos világháború sem tudja elhervasztani, mint a mostani. Le tudták-e győzni a persák a virágkorában élő görög nemzetet, avagy a barbárok számtalan hada sok ideig a kicsiny kezdetből megizmosodott római népet? A nagy Napoleon által fegyelmezettséghen tartott francia nemzetnek évekig ellene tudott-e állani az

TÁRCA.

Szüret 1915-ben.

A szüretünk most haj!
Nagyon szomorú,
Mindenkinek lelkén
Ott van a ború.
Nem csendül fel nóta
Senki ajakán.
Csak fájó sóhaj száll
Őszi szél nyomán...

A szedő lányoknak
Vidámkacaját,
Nem ringatja a szél
Őszi tájon át.
A hegedü hurján
Nem sir a nóta,
El is szakadt talán
Hurja azóta.

Öreg pásztorunk is
Messze elkerül,
Kicsiny kunyhójában
Naphosszat el ül,
Nem köszönt most gazdád
Dörgő fegyvere,
Csikóbőr kulacsát
Elő se vette.

De lesz még itt szüret
Az lesz a vidám,
Csendül még itt nóta
Lányok ajakán.
Csak szedjétek most le
Mind a hegy borát
Ezzel köszöntjük majd
E Magyar hazát...

Módas 1915.

Domján Lajos,
ref. lelkész.

egész Európa? Egy nép, amely kora szellemének megfelelő rendszerrel él, — legyőzhetetlen. Csak akkor győzhető le valamely nagy nép, ha az általa használt rendszereket tőle az ellenfelek elsajátítják s ellene fordítják. Így győzték le a görögöket, így a rómaiakat s a magyarokat a X. században. Az emberek gyakran belátják, az ellenségtől szégyen tanulni, de hasznos.

Belső kultúra kell nekünk magyaroknak s a németektől tanulni annyival inkább nem szégyen reánk nézve e téren, mert ők nem ellenségeink, hanem a közös szent cél alapján jó barátaink, testvéreink. A kialakult magyar egyéniségnek, jellemnek az elhalványulását én ettől a német belső kulturától nem félttem, mert ez sem nyelvünket, sem féltve őrzött nemzeti hagyományainkat, szokásainkat nem fenyegeti, hanem sokkal inkább nemzeti műveltségünk megizmosodásához az általa nyújtott értékes elemekkel nagy mértékben hozzájárul. A kölcsönös hálanak, szeretetnek és ragaszkodásnak e világháborúban kifejlődött érzelmei megtanítanak bennünket az egymás nemzeti sajátosságainak a megbecsülésére. Annyira ismerem a német nemzetet s annyira bízom a germán becsületességben, hogy a bennök harcokésztségünkkel, hősiességünkkel a világháborúban felkeltett rokonszenv ellanyhulását, kihülését a béke napjaiban is beláthatatlan időnkig kizártnak látom.

Ha eljő a várva-várt béke ideje, tanúi leszünk majd a most egymással küzdő népek között az érdekek összeütközése következtében a jelenben egekig magasztalt barátság összeomlásának: de igaz hittel és reménnyel mondhatjuk el, hogy ennek a rettenetes kavarodásnak, ennek az irtózatosságnak a világában két népnek az igaz és tartós barátsága éli túl a nehéz megpróbáltatásokat: a magyar és a német nemzetnek a barátsága!

Dr. Veress István.

(Vége.)

Elnöki megnyitó beszéd.

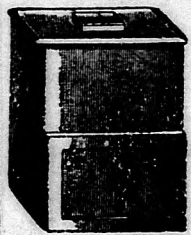
Elmondta: **Görömbei Péter** esperes az egyházmegyei gyűlésen, Nyiregyházán, 1915 szeptember 22-én.

Nagyfisztelelű Egyházmegyei Közgyűlés!

Ime! egy esztendővel a háború kitörése után, fájdalommal kell megállapítanunk, hogy még mindig a világháború forgatagában élünk. Hogy még mindig dörög az ágyú, ropog a puska, csattog a kard, hogy még mindig olvashatunk a léghajók által ledobott bombák, a tengeralattjáró hajók pusztítása, az égő városok és falvak, az elpusztított mezők szomorú sorsáról; hogy még mindig folyik a vér, mint a patak; hogy még mindig százzal, ezrével érkeznek a sebesültek, a bénák, a csonkabonkák, a süketek és a vakok és száz, meg száz, de sőt ezerféle nyomorékok, a világháború szomorú áldozatai. Olyan sokan lesznek ezen kívül, akik nem térnek már haza ebben a földi életben soha többé, soha! Akik idegen országban és idegen hantok alatt, jeltelen sírokban alusszák örök álmukat, Ott nyugszik a bánatos fiatal özvegyek minden boldogsága; a kedves fiúban az édes apának, az édes anyának gyönyörúsége, ismeretlen sírban és nem lesz, *ki sírját felkeresve, hantot reája nyesve, virággal hintené!*... És én úgy érzem, nt. egyházmegyei közgyűlés, hogy nekünk, akiket Isten irgalma s kegyelme e mai napig megtartott s megtartotta imádot Hazánkat s magyar Nemzetünket, első kötelességünket most, midőn összejöttünk, hogy e megtartásáért hálát adjunk a mi jó Atyánknak, a magyarok Istenének!...

És hálával, tisztelettel, kegyelettel emlékezzünk a mi vitéz hadseregünk, vitéz katonáink, dicső haditetteiről, önfeláldozásáról és soha el nem múló, hervadhatatlan érdemeiről s velők együtt szövetséges társunk, de különösen a derék, a minden emberi és férfiu erényekkel és tulajdonokkal ékes német nemzetről s hatalmas esásárjukról, azon buzgó imádsággal, hogy az Isten őket áldja, vezérelje, segítse meg, hogy e példátlan világháborút dicsőséggel és minél előbb egy áldásos, egy örökké tartó békével végezhessék.

Másik kötelességünk, hogy miután történelmi

Kifoszthatlan alamizsna-persely.

Sem feltörni, sem bármilyen módon az ezüst-, vagy papírpénzt belőle kiszedni nem lehet. (Szabadalmazva.)

Falra vagy asztalra erősíthető, vaslemezről, nagyon erős kivitelben, Wertheim zárral, két kulccsal, tölgyfa színre festve és fényezve. 25 cm. magas, 20 cm. széles, 14 cm. mély, súlya 4-40 kilogramm.

Ára osomagolással 32 korona.

Gyártja:

Juristics Márton harangöntő és harangfelszerelő

BUDAPEST, VI. KERÜLET, RÓZSA-UTCA 51-53. SZÁM.

időket élünk s az események alakulásának cselekvőleg, vagy szenvedőleg részesei vagyunk s úgy a jelen, mint a jövődőség számon kéri tőlünk tetteinket, viselkedésünket: kötelességünk, hogy egy-egy ilyen összefüggésnél, egy-egy határkőnél állapodjunk meg és tekintsünk szét magunk körül, vegyük számba küzdelmeinket, veszteségeinket, áldozatainkat és tájékozásul alkossunk meg valami mérleget: mit tettünk, mit remélhetünk, mit értünk, és mint viselkedtünk a nagy világfelfordulásban!...

Nt. egyházmegyei közgyűlés! Nem hivalkodásból: de a történeti hűség és az igazság érdekében le kell szögeznünk, hogy a haza érdekeinek védelmezése s megmentésére elmentek készsággal, vonakodás nélkül, lelkesedéssel mentek el gyülekezeteinkből hírsorsosaink, kedves fiaink, testvéreink rokonaink és jóbarátaink: elmentek a férfiak, az édes apák, a kenyérkereső gyermekek. Elmentek a mezői munkások, az iparosok, a kereskedők, a hivatalnokok, az ügyvédek, a bírák, a papok, a tanítók, a gazdagok és a szegények, az urak és szolgák, a megtámadott Haza és Nemzet védelmezése s megmentésére. Odaadtuk igavonó jószágainkat, szekereinket, ökreinket, lovainkat. Valamint azt is emlékezethen kell hagynunk a jövődőség számára, hogy bár ezeréves Hazánk és Nemzetünk történetének lapjai igen sok lélekemelő jeleneteit, példáit őrték meg a csatamezőkön, a Hazáért vívott harcokban a hősi elszántság, az önfeláldozásnak; de olyan egy értelemmel, olyan egyesült akarattal és elszántsággal, mint ezen most folyó világháborúban, mikor panaszos és zúgolódó szó, vagy ellenmondás soha, sehol el nem hangzott, alig mutathat fel ezeréves hazánk története. Szinte éreztük mindnyájan itthon is, a háremzön is, hogy közös veszély fenyeget bennünket, hogy a haza léte, vagy nemzet léte, a magyar nemzet fennmaradása, vagy végképen elpusztulása forog kockán s a Haza pusztulásával szégyenletes szolgaság, hazátlanság s nyomor várakozik az élet-

ben maradókra. És bár olyan sokan elhullottak és idegen országban, jeltelen sírokban alusszák örök álmukat, elhullottak személyválogatás nélkül hercegek, grófok, bárók, nemesek, polgárok, papok, tanítók, ügyvédek, bírák, hivatalnokok, kereskedők, iparosok, a gyári és mezői munkások, gazdák és családok, gazdagok, szegények s oly sok ezerre nőtt az özvegyek és árvák, a rokkantak, a sánták, a vakok, a félkezűek, fél lábúak, a bénák, szóval a munkatehetetlen nyomorékok száma; de azért a veszteséget, a gyászt, a nyomorúságot az érdekeltek viselik, hordozzák némán, önmegadással és keresztényi türelemmel s így sóhajtának fel a költővel: „*én ezt Hazámért szenvedem s ez rajtam drága jolt!*”...

Azonban nt. egyházmegyei közgyűlés, bár a hősi küzdelem, elszántság és önfeláldozás mellett Hazánk és nemzetünk idáig a gondviselés jósa és segedelme mellett fennmaradt is és az északi róm nem foglalhatta el Debrecen és Budapestet, mint tervezte, mindamellett kimondhatatlan károkat, leírhatatlan szenvedéseket állottak ki hősi elszántsággal és önfeláldozással küzdő vitéz katonáink és hű szövetségesünk, a dicső és nagy német nemzet fiaink küzdelmein kívül, főleg Máramaros, Bereg és Ung; de különösen mégis Zemplén és Sáros vármegye északi vidékeinek lakossága, ahol templomok, iskolák, magánlakások, egyszerűen egész községek és lakóházak a földig leromboltattak. Mint a tatárpusztítás korából a vereckei szorost, amelyen át a tatárok Hazánk földre beözönlöttek, immáron századok óta emlegetjük: azonképen az uzsoki és duklai szorosban vívott harcokat is emlegetni fogják Hazánk életében és történetében és a háborús feljegyzések történetében talán míg a világ fennáll: mint Szigetvárt, Mohácsot, mint a thermophylaei szorost is emlegetik.

Hogy ezen kívül mit szenvedetek az egyes egyházak, iskolák, lelkészek, tanítók és egyházi előjárók, hogy iskoláinkat, óvodáinkat sok helyütt el-

GEBAUER KÁROLY ÉS TÁRSA

ELSŐ DEBRECENI TEMETKEZÉSI INTÉZET. — (KOSSUTH-UTCA 2-IK SZÁM.)

Debrecen sz. kir. város legrégebbi temetkezési vállalata. Alapított 1868. évben.

Elvállal temetések rendezését Debrecenben, valamint az ország bármely részében, a legmagasabb kivánalmaknak megfelelő kivitelben.

Kegyeltteljes pontossággal végez exhumálást, hulla szállítást minden országból vagy a harc-tér bármely részéből, előre megállapított legszolidabb árak mellett.

Állandó gyári raktár:

Minden kivitelű érc, fa, selyem, bársony, bronzirozott és fényezett koporsókból, dús választék művirág és érc koszorúkból.

Sürgőny cím: Gebauer temetkezési intézet Debrecen.

Telefon: nappal 103-ik szám, éjjel 60 szám.

Temetések megrendelése éjjel is elfogadtatik.

foglalták kórházaknak, raktáraknak, szertáraknak; hogy egyházmegyénk tanácsbírói karából kettő, lelkészeink közül szintén kettő s tanítóink közül 35-en mentek el a harcmezőre; többen el is haltak, számosan megsebesültek, sokan hadifogságot szenvednek; hogy voltak gyülekezetek, ahol egyetlen ember, a lelkész maradt otthon a belhivatalnokok közül, aki aztán egyedül állott helyt a templomban, az iskolában, a temetéseknel, a szövetkezetben, a Vereskereszt-egyletben, a segélyezéseknél s a kórházban; hogy az iskolai körátogatóság nem volt megújítható, hogy az egyházmegyei látogatáskor egyes egyházmegyei látogatók még gyalogosan is jártak és végezték küldetésüket; mivel a községben fuvarost sem lehetett fogadni: ezekről bővebben esperesi évi jelentésemben emlékezem meg. Itt most már röviden még csak arra kívánok kiterjeszkedni, hogy mit tettek egyes református gyülekezeteink s azok lelkészei, tanítói és egyházi előljárói a leírhatatlan felfordulásban s a megszámlálhatatlan orvoslást igénylő szükségességgel és teendővel szemben egyházmegyei gyűlésünk 1914. évi 90. sz. a. határozata alapján.

Itt is és most is, mint azt a f. évi tavaszi (1915 márc. 24.) egyházmegyei gyűlést megnyitó beszédemben már érintettem, ismételen is hálával és tisztelettel kell felemlítenem, hogy a magas kormány kezdeményezése és irányítása alapján, a főtiszteletű püspök úr (dr. Baltazár Dezső), vármegyénk lelkes és ügybuzgó főispánja (dr. Ujfalussy Dezső) és tevékeny kormányzó alispánunk s egyházmegyei szeretett világi tanácsbírája (Mikecz Dezső) mindent megtettek arra nézve, egyrészt, hogy az itthonmaradt lakosság, másrészt, hogy a harctéren levő fiaink és a sebesülten haza, vagy hozzánk került betegek semmiben hiányt ne szenvedjenek s hogy az ellenségnek azon embertelen s gonosz terve, hogy Hazánkat, Nemzetünket kiéheztetéssel pusztítsa el, megvalósulást ne nyerjen...

Nevezetesen intézkedés történt népünknek a

mezőgazdaságnál való felsegítése, az élelmiszerek beszerzése, a gyümölcs és zöldség konzerválása; továbbá a hadikenyér, a kevert liszt felől (buza, rozs, árpa, tengeri, krumplival); valamint a rekvirált búza és gabona őrlése és szétosztása iránt. Gondoskodás történt a mezőgazdasági munkák idején való végzése és vetőmag beszerzése érdekében; valamint a káposzta-savanyító és krumpliszárító-gyárak létesítése felől. Midőn az kívántatott, hogy a haza és a hadsereg érdekében le kell mondanunk a húsetelről, egyszerűen abbahagytuk a húsevést s áttértünk a növényi eledlekre, a főze ékfélék fogyasztására. A katonák részére szederleveleket gyűjtöttünk a harctéren a tea készítéséhez, karácsonyi ajándékokat küldöttünk a harctéren küzdő vitéz katonáink számára és imakönyveket.

Mikor pénz kellett: hadikölcsönt gyűjtöttünk. Mikor ágyúnak való anyag kívántatott, összehordtuk a vörös rézt, edényeket; összeírtuk a harangokat s épen most gyűjtöttem össze erre vonatkozólag a harangok számát és kitént, hogy középszabolcsi egyházmegyei 46 gyülekezetében 112 darab kisebb-nagyobb harang bocsátható a hazai kormányhoz rendelkezésére, ha szükség kívánja. Odaadtuk az aranyat vasért. Midőn a harctéren küzdő katonáink számára meleg ruhákat kértek, tőlünk, szinte majdnem minden gyülekezetben összeállottak lelkes hölgyeink, honleányaink és készítették a meleg ruhákat, a térdmelegítőket, a haskötőt, a mellvédőt s számszámra küldötték a megjelölt helyekre s onnan a harctérre. Mikor a hadbavonultak kereső nélkül maradt családjai fordultak kérő szóval a társadalom és az állam felé, egyházi embereink is, lelkészeink, tanítóink s egyházi előljáróink is, összeállottak és gyűjtéseket rendeztek a gyülekezetben is, a templomi szószékekről is. Mikor a sebesültek megérkeztek, azok számára fehéreneműeket, ágyneműeket, házankénti gyűjtéssel kenyeret, élelmiszereket gyűjtöttünk. A gyülekezet női tagjai önkéntes betegápolónői szol-

Harmonium, Hegedűk, Tárogatók

és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállít

Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasser J.

csász. és kir. udvari szállító, színházak, zeneakadémiák, iskolák és a hadsereg szállítója, a RÁKÓCZITÁROGATÓ feltalálója,

BUDAPEST

II. LÁNCID-UTCA 5. SZÁM.
GYÁR: ÖNTŐHÁZ-UTCA 3. SZ.
AAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Régi hangszerek vétele és becserélése. 0000

ÁRJEGYZÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.

gálatokat vállaltak; különösen olyan helyeken, ahol Vöröskereszt-egyletek és ezek által fentartott sebesült és beteg-kórházak voltak, mint Balkány, Búj, Kállósemjén, Kemeese, Nagykálló, Nyírbátor, Nyírbaktán, Nyíregyháza, Ujfehértó. A rokkant katonák számára (1915 aug. 8.) *perselypénz* címen 1018 korona 51 fillért küldtünk a püspöki hivatal címére Debrecenbe. A katonai özvegyek és árvák számára és imakönyvekre a gyűjtés még most is folyamatban van. De mindezekről részletesebben, az adományok felsorolásával esperesi évi jelentésemben emlékezem meg. Azonban a gyűjtések főbb összegeit központosított egyházmegyénk 46 gyülekezetéből habár a valóságban ezek főleg ma már sokkal többre rugnak, itt is fel kell említenem:

1. Karácsonyi ajándék címen begyűlt s felküldött 755 korona 46 fillér.

2. Szederlevél, térdmelegítő, hasmelegítő, csuklóvédő, hósapka, kis- és nagy párna, lepedő, türlőköző, szőrmeruhák, bundák, melegingek, lábravalók, kis- és nagy kendők, pokrócok, meleg kesztyűk; élelmiszerek: búza, gabona, kenyér, liszt, burgonya, káposzta, paszuly, aprómarha, zsír, tej, vaj, tojás, befőtt, sütemény; imakönyvek, vallásos iratok stb., stb. címen 37,949 korona 76 fillér.

3. Hadisegély címen 288,668 korona.

4. Perselypénz a rokkantak részére 1018 korona 51 fillér. Összesen 327,636 korona 27 fillér.

Azonban habár ezen adatokat az egyes gyülekezetektől gyűjtöttem is össze, mégis meg kell jegyezni, hogy ennél a bár elég tekintélyesnek látszó összegnél is több adatott a jelzett hadicélokra; mivel sokan nem is mondták be híven ez adatokat; sok helyen más címen, társadalmi téren adakoztak, sokszor pedig az értékek nagyon is méltányosan alacsonyan számítottak. Ezen kívül egyes helyeken a hadifoglyok részére is hoztak áldozatok. Viszont lelkesztársaim az idegen országokban levő hadifoglyaink érdekében is buzgón, híven fáradoztak. És ha az országban, vagy esetleg vármegyénkben is fordultak elő visszaélések, panamák — azok nem a mi egyházaink gyülekezeteink kebelében voltak s nem a mi református hűveink, nem hitsorsosaink közt fordultak elő.

Ime, nt. egyházmegyei közgyűlés, ekként fáradoztak a legközelebb elmúlt háborús év leforgása alatt református gyülekezeteink és azoknak vezetői,

lelkészei, tanítói, egyházi elöljárói itthon is, a harctéren is a Haza és a Haza fiainak s az egyháztagnak megmentése érdekében. Valóban református hűveink nemcsak a templomok látogatásában voltak buzgóbbak, mint máskor; hanem a keresztyéni szeretet munkáinak gyakorlásában is. Lelkesedéssel, önmegtagadással hozták, vitték az adományokat a harctéren küzdők számára is, a kórházakban szenvedők, a rokkantak, a vakok, a nyomorékok számára is. Azonban fájdalom! valamint a világháborúnak még nem láthatjuk a végét, azonképen az itthonlevők szeretett munkájának sincs — és csak a jó Isten a megmondhatója, hogy mikor lesz vége. Ott vannak már a munkatehetetlenek, a rokkantak, a félkezűek, a féllábúak, a nyomorékok, a sánták, a vakok, az özvegyek, az árvák, a kereső nélkül, a gyámol- és támasz nélkül maradt öregek, akik mind az államtól és a társadalomtól várják a segédelmet! És a vonatok még mindég százával, ezrével hozzák a sebesülteket! Ezek körül a polgári és egyházi társadalomnak, lelkészeknek, tanítóknak, egyházi elöljáróknak, még igen sok teendői lesznek. Lesz még kötelességek az élőknek az elhunyt hősök emléke körül is. Ezeknek a neve és emlékezete nem mehet egyhamar feledésbe! Móját kell ejteni, móját kell keresni miként örökítették meg minden községben, minden gyülekezetünkben az elhunyt hősök neve és emlékezete?!... A hősök sírjai sem maradhatnak jeltelenül! Nem főleg a Kárpátok szorosai-ban, ahol ők állították meg, ők tartották fel a Hazát megsemmisítéssel fenyegető ellenséget, „ők tartották meg számunkra ezt a helyet, ahol honszerző őseink először látták meg e szép Hazát!... Azóta drágább nekünk ez a föld a Kárpátok földje, mióta az elhullott hősök abban a földben pihennek... És e sírok nem maradhatnak jeltelenül...“ De nem maradhatnak jeltelenül a többi hősök, a hazai, vagy idegen földben nyugvó hősök sírjai sem. Ezen kötelességek teljesítése körül még nekünk is teendőink lesznek.

Ámde még a Hazáról sem mondhatjuk el nyugodtan és határozottan, hogy meg van mentve. Meglehet még, ne adja az Isten; de meglehet, hogy majd hangzani fog most is, mint félszázad előtt, hogy „n incnyájunknak el kell menni!...“ „mivel a nagyvilágon e kívül, nincsen számunkra hely!“ De ha úgy lesz, ha csakugyan el kell menni, mind-

Költségvetést díjmentesen készít.

BARTHA ISTVÁN

A magyar államnak és a vármegyének állandó vállalkozója.

kővezető-mester és útépitési vállalkozó Debrecen, Kossuth-utca 35-ik szám alatt.

Városoknak és községeknek készít gyalogjárdákat faragott kővel, téglával, kocsisútakat mindenféle kivitelben, — úgyszintén atrakásokat is jutányosan elvállal. *** Telefon-857.

nyájan el fogunk menni! És az ezeréves magyar Nemzet meg fogja majd mutatni, hogy: „Van benne élni Joy, Hit és Erő... De hiszünk, de hiszünk az igazságos Istenben, a magyarok Istenében is, hogy meg fog bennünket segíteni!... Ezzel az erős hittel és bizonyos reménységgel fejezem be szerény megnyitó beszédet is, hogy: „Isten áldd meg a magyart!... Nyújts feléje védő kart, — ha küzd ellen-séggel...“ Ámen.

Konventi előadói állás.

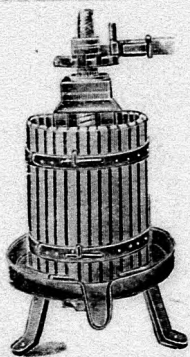
Mielőtt Alpha kolléga úr lelkészi előadót kért volna négy szükséges pontja alapján a konventen, egyik lelkészi körünk augusztus 30-án már foglalkozott a konventi előadói állással a következő indítvány kapcsán: „Felhivatik lelkészi-kör figyelméire, hogy egyházi közigazgatásunkban alkotmányunk alapelveivel ellentétben, megbízatásukat nem a gyülekezetektől nyert hivatalnokok, valóságos hivatalnokai kar — a konventi iroda — oly tényleges hatalmat gyakorol úgy az egyes gyülekezetek legfontosabb anyagi ügyeinek, valamint a lelkészi kar és az egyetemes egyház dolgainak intézése körül, amelynél fogva úgy az egyesek, mint az egész, kényektől és felfogásuktól függenek. Ezt annál bátrabban tehetik, mert fegyelmi hatóságuk maga az alkalmazó konvent bírósága lévén, ezáltal mintegy ki vannak vonva az elfogulatlan bírói eljárás alól, másfelől a legmagasabb fokú bíróság felelhetetlen igazságszolgáltatása által jogosulatlan előnyöket élveznek, csaknem mentesítve vannak az egyetemes egyház jurisdikciójától. A hivatalnokai-kar főnöke bölcs előrelátással — határidős szerződésével — eleve biztosította magát minden kisiklás ellen. Ennek az intézménynek ilyen irányú továbbfejlődése ma-holnap illuzoriussá teszi az egyházi önkormányzatot és a konventi iroda önkényuralmára vezet“. Erre az

indítványra, illetve előterjesztésre a lelkészi-kör a következő határozatot hozta: „Lelkészi értekezlet aggodalommal látja, hogy úgy az egyes gyülekezetek, valamint az egyetemes egyház ügyei oly hivatalnokai kar elintézésére alá kerülnek, melynek javaslatai azokra csaknem döntőek, míg maguk ezek a hivatalnokok kívül esnek az egyetemes egyház ellenőrzésén. Törvényeink sem rendelkeznek abban a tekintetben, kinek a fegyelmi hatósága alá tartoznak. Sürgős szükségnek látja azért a konventi iroda újraszervezését s az ott elintézésre került ügyeknek az egyetemes egyház által választott s az iránt felelős személyekre vagy azok bizottságára bízását, továbbá a konventi előadói állásnak jelen jogkörével való megszüntetését“.

Az egyházmegyei egyetemes lelkészi értekezlet ezt a határozatot nem terjesztette felsőbb hatóságok elé, mivel az egyházi törvények revíziójára vonatkozó javaslatában erre a kérdésre is nyilatkozott és megtette előterjesztését. Sajnos, hogy nem ösmerjük az egyházmegyének erre a tárgyra tett javaslatát. Nagyon érdekes volna azt a közvéleménynek is ismerni. Reméljük, hogy ez az előterjesztés még a zsinat előtt az egyházi közvélemény elé kerül.

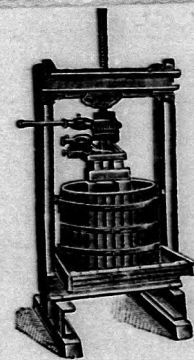
Nekünk azonban ettől függetlenül is szabad és kell a konventi előadói állással már a fentebbi indítvánnyal kapcsolatban is foglalkoznunk. Mindenekelőtt egy pár történeti ténytet kell leszögeznünk.

A konventi előadói állás jelenleg ad personam — személy szerint — van szervezve. (Konventi jkv. 1907. 36. sz.) A jelenlegi konventi előadó úr néhai Bánffy Dezső báró kreaturája, aki saját maga szabta meg alkalmazásának föltételeit, még eltemetésének körülményeire is kiterjedő előrelátással és nagyfokú önszeretettel. (Konventi jkv. 1908. 82. sz.) Erre vonatkozólag csak annyit örököstünk meg, hogy amikor az állás szervezése idejében Sass Bélát, a konvent nagyérdemű és páratlanul buzgó jegyzőjét

URSUS

borsajtó a jelenkor legtökéletesebb kézi sajtója, a csavar acélgolyós csapágyon forog s ezáltal könnyen a legnagyobb nyomás érhető el. A kosár kifordítható s így a törköly emelés nélkül egydarabban esik ki. A must vasrészekkel nem érintkezik, miáltal a bor megfeketedése ki van zárva. Árjegyzék kívánatra bérmentve küldetik

Tóth Gyula vaskereskedő Debrecen Városház sarkán.

így aposztrofálták: „No, Béla, reméljük, te leszel az előadó, hiszen te mindenképen megoldoztál érte“, Sass Béla így felelt: „Nem; oda van az már ajándékozva másnak. Kicsinált dolog az egész“.

Sass Béla ezzel a kijelentésével nem mondott újat; maga Bánffy Dezső báró erősítette ezt meg a konventhez terjesztett jelentésében: „A személyre nézve van szerencsénk javaslatba hozni dr. Baksa Lajos urat, egyetemes konventünk kiváló tagját, kit egyházas élete, adminisztratív képessége, nagy jogi tudása, széles látóköre, fáradhatatlan munkaképessége, munkaszeretete, ügybuzgósága ezen állásra méltóvá s bizottságunk véleménye szerint, azok között, kikre ez állás betöltésénél gondolnunk lehet, legméltóbbá teszik“. (Konventi jkv. 1907. okt. 36. jkv. sz.) Ez volt a kicsinált dolog. Schol egy férfi, nagy határmezőben, mint a konvent egyik e tárgyban hozott előterjesztésében mondja: „Kárpátoktól az Adriáig“ (Ae. melléklet a 18., 20. jkvi számhoz. 1907. évi jkv. 101. lap), aki csak szóba jöhetett volna; egyedül a szegedi főkapitány: dr. Baksa Lajos. (Valami új pártot alakított ebben az időben Bánffy Szegeden. Szedő!) Hogy a személyes részét tovább fűzzük a dolognak, ennek az egyetlen és páratlan férfiúnak 6 évi működése után a legutóbbi konventen tárgyalt fegyelmi ügyéről egyik konventi tag így nyilatkozott: „Egyik dunántúli lelkész társ fegyelmit kért Baksa ellen. Persze fölmentették. De az ügy olyan, hogy az kellemetlen szájzít hagyott maga után“. Sajnos, az egyházi közvélemény ismét tájékozatlanul áll eme kellemetlen szájzít panasz tárgyában. Az előadó úr sem nyilatkozott ebben a kérdésben.

Erről a kiváló férfiúról azt beszéljük, hogy hivatalos eljárásaiban egyik egyházmegye egyházait favorizálja. Nincs módomban ezt tényekkel igazolni, de azt állítom és bizonyítani tudom, hogy egyik egyház adócsökkentési segélykérvényét az adóügyi kiküldöttségi elnök megokolt javaslata ellenére önkényüleg és alaptalanul elutasító javaslattal terjesztette a konvent elé. Ez ellen nincs jogorvoslat.

Azt pedig csaknem minden lelkész társ, akit sorsa és szerencsétlensége a konventi előadó úrral összehozott, erősíti, hogy ez az „egyházas életű“ férfiú a lelkészek iránt nem viseltetik atyafiságos érzélemmel. Többek megjegyzése szerint úgy gérálja magát, mint a magyar református egyház koronázatlan pápája. A vatikánja meg van hozzá.

A kérdésnek ezzel a legcsiklandósabb részével akaratumk ellenére is azért voltunk kénytelenek foglalkozni, mivel a konventi előadói állás jelenleg „ad personam“ van szervezve s „ad personam“ van illetménye is megállapítva. Csábítana ez is bővebb megbeszélésre. Az előzmények fölmentenek ez alól ben-

nünket. Ilyen fejedelmi bőkezűséggel a kegyencekről szoktak gondoskodni. Bántó csak az, hogy a közviseli a gavalléria súlyos terheit. De bármint a nyakába varrta is Baksa előadó úr magát az egyetemes konventnek, annyit meg kell állapítanunk, hogy ez az előadói állás jelenlegi jogkörével és hatalmával a magyar református egyházi közigazgatás kereteibe be nem illeszthető; ellentétben áll az a református egyházigazgatás alapelveivel. A kérdésnek eme tárgyi részével legközelebb fogunk foglalkozni.*

Tarnóczy Lajos.

A konventi előadók elleni háború.

Háború van most nemesak a nagy világban, de e becses lapok hasábjain is és pedig a konventi előadók ellen. Hogy miért? most már világosan látjuk Alfa cikkéből, ki már lelkészi előadót kíván és proponál ha másképp nem, hát a presbiteriumok vagy a lelkészek közadakozásából. Miért? Mert az majd megtudja mondani hogy mibe kerül most egy kiló búza. Tehát becsülnék akarja beállítani a mi pénzünkől a lelkészi előadót.

Valóban e háború szokatlan. Mert még soha egy testületben sem fordult elő, hogy a testület határozatáért az előadókat tegyék felelőssé. Hisz egyesekre sérelmes határozatokat egyházmegyén, kerületen, országgyűlésen mindig hoztak és hozni fognak — de ezekért ismétlem soha az előadókat kérdőre nem vonták és felelőssé őket nem tették, lapok hasábjain meg nem hurcolták; csak a konventi előadókkal tesznek némelyek különbséget és pedig úgy hogy a konvent minden egyes rájuk nézve hátrányos határozataiért őket okolják. És a konventi előadók elég naivak voltak, — mert hisz nemes előzékeny magukviselését más szóval nem jelölhetem — hogy lépre mentek és a konvent határozatait védeni próbálgatták.

Azonban akármily tiszta, világos és érthető is volt a feleletük, nem használt az semmit, mert az illető támadók homokba dugták fejüket, nem láttak, nem hallottak semmit, csak fújták előbbi nótájukat: javasoljuk a konventi világi előadók eltörlését.

Ma azonban belátták az illetők, hogy ezt nem lehet keresztül vinni, tehát az egész hadjárat célja ide zsugorodik össze: hogy állítsunk be saját költségünkre konventi lelkészi előadót régi előadói méltósággal és pedig azért, hogy kevesebb legyen a konventi akta, helyesebben legyen értékelve a búza, a megszerzett egyházalkotmányon itt is, ott is hiba ne essék. Ki ne a rideg paragrafusok, számok szerint intézze a mi egyházi ügye-

* A konventi előadói állás, mint egyházi alkotmányunk keretébe be nem illeszthető intézmény ellen tett kifogások előtti lapunk sorompóit felnyitottuk, de kénytelenek volnánk azokat azonnal lezárni, ha a túlságos személyeskedés terére csapnának, ennek az ügynek máris meglehetősen magasra csapkodó hullámai. H. szerk.

inket, kihez közelebb érezzük magunkat, kihez ne a hivatalos formák, de a szív melegsége kössön és a ki az óriási mértékben megszapordott munkákban segítség legyen (Micsoda elismerő új hang!)

Tehát teremtsünk egy új méltóságot — nem is munkakört, ami most az előadói hivatal — mert még nincs elég e mi demokratikus egyházunkban, ennyi az egész, amit *Alfa* akar, mert hisz azt csak nem gondolja, hogy az általa hozzá fűzött remények az egy segítség kivételével megvalósíthatók lennének. De vajjon megvalósulhatna-e még a segítség is? Ezt is kétlem. Mert hisz én már hallottam két dudásról, kik nem fértek meg egy csárdában, pedig ők hasonló céllal és elvek szerint dolgoztak. Itt ellenben különböző cél és különböző elvek szerinti munka követeltetik.

A világi előadó, az — mint eddig is — ösmerje meg töviről-hegyire az igazságot aktákból és aszerint intézkedjék, míg a lelkészi előadó meg az ő szíve melegségéből, azaz az ő hasából. A világi előadó tartsa magát paragrafusokhoz, törvényekhez, számokhoz, mint eddig; a lelkészi előadó meg tegye túl magát mind ezeken. A világi előadó a több évekre értékelt búza árát a megállapodások szerint tartsa be; a lelkészi előadó ezt máról holnapra változtassa. A világi előadó a világiak és egyháziak közötti jó viszony ápolásában munkálkodjék, a lelkészi előadó meg a régi Sinay-féle szellemben vigye összeütközésre őket, stb.

Hogy micsoda kaosz lenne ebből, azt én még tisztán elképzelni sem tudom. Faetonról azonban hallottam, ki egy napra kezébe kerítette a nap kormányzását és rettenetes zűrzavart okozott. Ehhez hasonló munkát végezne az Alfa által hirdetett elvek szerint közköltésen — működő — parallel lelkészi előadói méltóság.

Hagyjuk azért meg a dolgokat a mostani állapotjukban. Hisz panaszra nem mondom, hogy nincs okunk. Arra mindég volt és mindég lesz, míg a világ fennáll és emberi érdekek ütköznek össze s felettük igazságos bírák döntenek. De ez nem ok arra, hogy az ítélkező — illetve az ítélkező testület előadóját azonnal elbocsátani törekedjünk, mihelyt az mind két fél igényeit ki nem elégítette.

Mondhatom dr. Baksa Lajos és Benedek az én igényeimet sem elégítették ki, mert sokkal kevesebb adósegélyt kaptam, mint vártam és reméltem. Nagyon erősen megceruzáltak (igaz hogy úgy volt aláírva a nevük hogy Tisza); tökesegélyt meg semmit, noha diplomom összedüléssel fenyeget és szegény fejemnek elég gondot ad, hogy hagyjam-e hát összedülni vagy valahonnan kölcsönt vegyek. Magam panaszaimat nem is emlitem, pedig panaszkodhatnék a legközelebből valamelyik kerületi előadóra, ki — miután összegyűjtöttem 6000 koronát s abból telket vett egyháznak szeretetháznak, mit törvényszéki bíró főgondnokom

elég gyorsan az egyház nevére íratott, hát a helyett, hogy megdicsért volna érte, megfenyegetett, hogy ilyen-olyan ha még egyszer így cselekszel, hát megfegyelmezlek.

De hát micsoda minden én panaszom a Baráth Imre volt leányegyháza, a módos-csávosi egyház panaszja mellett. Ez az egyház ugyanis ez évben már lelkészt is állított be, míg a Fekete Gyula, Gacsal János és Szaboleska Mihály nagyszentmiklósi, kevevári és verseci leányegyházai eddig legalább ténylegesen működő lelkészt nem állítottak be; és mégis ez utóbbiak 28—28.000 korona tökesegélyeket kaptak, míg Modos-Csávós semmit.

És a modos-csávosi lelkész még sem panaszkodik nyugodtan, sorban tűr és vár jó reménységgel, tudja, hogy ez legfeljebb véletlen s nem a konventi előadók hibájából eredt. Pedig ha valakinek, ennek a lelkésztársunknak lehetne oka panaszra az előadók ellen — mert ez nagyobb kár, mint néhány métermázsza búza közötti különbség — de nem teszi, némán tűr és legfeljebb sóhajtván hallgat — mert nem akarja őket állásaikból kitűrni és helyükre a maga becses személyét betenni.

Ez utóbbi sorokkal azt is kifejezni akartam, hogy e háború érdekháború. Lelkésztársaink vagy tanáraink között lehetnek néhányan, kik e fényes lakású s 12.000 koronával dotált állást szeretnék. Nem tagadom, ezt én is szeretném! De elképzelem, hogy ha engem vagy lelkésztársaim közzül valamelyiket betennének csak egy napra a konventi irodába dr. Baksa Lajos munkája elvégzésére, hogy szöknénk meg mindannyian másnap. Mert ott nem elég ám e fizetést élvezni, hanem a sok gondot, tudást, észet, ügyességet, eszességet, körültekintést igénylő munkát el is kell végezni, pártatlanul, igazsággal embereknek meg egyházaknak, de meg a közegyháznak is javára.

Dr. Baksa Lajos e munkára predestinált férfiú, ki vallásos — lelkészi — jó környezetben felnevekedve, fényes — (Hm-vásárhelyi) és missziós (Temesvár) egyházakban főgondnokoskodva és közel 40 éven át az egyház összes közigazgatási bírói és törvényhozási fórumain mint igazgató dolgozva, oly nagybecsű, értékes tapasztalatokat s egyházigazgatási, kormányzási bölcsességet és emberösmeretet szerzett és azt a közegyház javára oly nemes eréllyel értékesíteni is tudja, hogy mellette sokak szemében (az enyémben azonban nem) elhalványulnak a mellette s vele működő igazi hatalmas nagy közigazgató tehetségek — gróf Tisza, dr. Darányi, gróf Degenfeld és mások — a melléje parallel méltósággal beültetett és közköltéses lelkészi előadó pedig igazán csak búza-becsüs lenne.

Azért nekem nem kell lelkészi előadó és méltósága eltartásához sem én, sem presbiteriumom nem járulunk egy krajcárral sem.

Szalay József,
nagybecskereki lelkész.

Nyílt levél tiszteletes „Alfa“ kollegámhoz.

„Alfa“ kollegám kilétéről halvány sejtelmem sincs ugyan, de korábbi cikkeiből úgy látom, hogy ifjú lelkész s mint ilyenhez szólok, ismeretlenül is, szokásomhoz híven, testvéri szeretet hangján, s mint következik:

Hozzám intézett szíves válaszában méltóztatott *kedves öcsém!* említeni, hogy „azt bizonyára nem vonom kétségbe, hogy kálvini elvek szerint, mi ref. lelkészek *egyenrangúak* vagyunk“. S hogy nálunk még a püspök is: „*primus inter pares*“.

No hát én ezt hiszem és vallom s habár a sok lelkifájdalom, testi szenvedés és munka emlékező tehetségemet is károsan befolyásolta, mégis hála Istennek! nem gyengült az meg annyira, hogy a feledékenység teljes diadalt aratott volna felettem.

Azonban épen ezért, *kedves öcsém* szíves engedelmével, bátor vagyok hangsúlyozni, hogy amit múltkori cikkeskémbe² megírtam, most is fenn tartom: s hogy miért, arra is reá mutatok röviden.

Mint tényleges esperes, jelen voltam egy más egyházkerület területén egy lelkészbeiktatás ünnepélyén, hol szem és fültanúja voltam annak, hogy a 25—26. év körüli, más egyházmegyében szolgáló, ifjú lelkész, a szintén jelenlevő, 70 évet meghaladott lelkészárságnak, még nem is „bátyám“³ csak egyszerűen „te“ megszólítással illette, holott én, ugyanazt az öreg lelkészárságot, régebben is, akkor „bátyám“-nak tituláltam... Ez csak egy eset a sok közül, melyek mindenike arra szolgál, hogy korábban kifejezett nézetem mellett megmaradjak! Azt azonban magam is tudom s úgy tartom, hogy ilyen — szerintem „botránkozás köve“ — épen nem általános!...

Olyanról is van tudomásom, mikor püspökké lett „per-tu“ barát, lelkész társával szemben megszüntette a barátságos megszólítást...

Szerintem közöttünk „rangfokozat“ nincsen, mert püspök, esperes, tanácsbíró, gregarius pap egyiránt *lelkész* s mint ilyen egymással egyenlő, testvér kell, hogy legyen, még akkor is, ha talán, Tarnóczy öcsém szerinti „deres fejű gyermekek“ is volnának közöttünk. (Zárjelben megjegyzem, hogy az „elszólás“-t én nem veszem magamra, mert semmi tekintetben sem szolgáltam reá!)

Nagyon sokat mondhatnék még, de nem akarom szaporítani a szót, mert ha „jellemrajz“-okat mutatnék fel, az esetleg nagyon messze vinne, holott nekem „nem kenyerem“ bántani sem élőket, sem holtakat, s ha netalán véletlenül megtörténik rajtam ilyesmi, az engem bánt leginkább.

Csak még ennyit legyen szabad felemlítenem:

Egyszer Kolozsvárt, mint nagyváradi pap, de erdélyi ref. egyházkerületi képviselő néhány erdélyi paptársam társaságában voltam. Egy öreg pap-esperes, egy hasonlóan városi paptársának szemrehányást tett azért, hogy egyik kistalusi paptársával szemben lenézőleg bánt s körülbelül ez volt szavainak befejezése: „Azért, hogy az a paptársunk kicsiny falusi csekély jövedelmű lelkész, nem szabad lenézned őt, mert te városi s több jövedelmet élvező pap vagy“...

Ez az igaz, helyes beszéd!

✓ Azonban szív és lélek indításából származik minden gondolat és cselekedet!...

Gyula, 1915 szeptember 27.

Dombi Lajos.

Az egyházi adók kivetésének ideje.

Ha egyházmegyeink jegyzőkönyveiben tartóztatunk, csodálatosnál csodálatosabb indítványok tarka tomkelege tártul szemünk elé. Nem egyszer töprengve kérjük: vajjon van-e az indítványnak legkisebb létjogosultsága? Nem az idő és szellemi erő felesleges pazarlása-e, ha bővebb tárgyalásukba bocsátkozunk? Így a felsőszabolcsi egyházmegye 1915 évi március hó 23-án tartott közgyűlésének 51. számú határozatában egyházmegyeink egyik legemmes tanácsbírájának egy indítványa van felvéve. Ezt az indítványt kívánom bonckés alá venni jelen soraimmat. Teszem ezt azért, mert az indítványozó népszerűsége már eleve is garantálja azt, hogy az okt. hó 5-én tartandó közgyűlés, — melynek tárgysorozatán ismét szerepel, — határozati erőre emelhetné szót ma, midőn az élelmes könyökökkel nyit magának utat s egymást sárbagázolva törünk jobb eklézsiák katedrája, — akarom mondani: a Parnassus felé. Természetes, hogy ilyen „tekintélynek mindig meg van a maga tapsolni és püsszegni kész csatlós serege az alkalomkövetelte kívánalmakhoz képest. Ezért választottam a nyilvánosság útját, hogy az indítvány bírálatát tágabb körre bízam. Annnyival inkább meg kell ezt tennem, mert közérdekű dologról van szó. Egy egyházmegyei határozat praecedensül szolgálhat a jövőben arra nézve, hogy vele a törvényen akár elmzésből, akár más okból rés üthető.

Az indítvány tárgya: az egyházi adók kivetése és beszédese. Nagyon fontos érdeke függ ettől a legkisebb gyülekezetnek is. Indítványozó szintén ezt fejtegeti. Elmondja, hogy a III. t.-c. 3. §-a a kivetést

teljesítő egyházi testületet jelöli meg, megjelöli azt is, hogy fokozatos hatóságok elbírálása után mikor és mi módon jut jogerőre (III. t.-c. 19. §.); megjelöli a beszédés módját (III. t.-c. 21. és 22. §§.); meg a beszédés idejét is (III. t.-c. 24. §.), szóval mindent, csak egyet felejtettek el egyházunk törvényhozói §-ban megjelölni és ez: a kivetés ideje. Tehát az indítvány e hiányon akar segíteni az egyházmegye közbejöttével: az év június havát jelölve meg az adó kivetés legcélszerűbb idejéül.

A fentieket röviden vázolni azért láttam szükségesnek, hogy feltehessem a kérdést: Van-e hát az indítványnak jogosultsága? A kérdésre a felelet csak egy rövid szócska lehet: nincs. Vegyük csak sorjában a dolgot. A törvényt az összetűgésből kikapott §-sok szerint magyarázni nem lehet. A jogi tudománynak ezt az alaptételét tévesztette az indítványozó is szem elől, azért nem látja az egyházi adók kivetésének idejét törvényben meghatározva. Van egy jó példabeszéd, mely azt mondja, hogy sokan nem látják afától az erdőt, indítványozón, mintha a példabeszéd megfordítva teljedett volna be: nem látja az erdőt a — fát! Mert a III. t.-c. minden tekintetben intézkedik az egyházi adók kivetéséről. Ha itt ott kissé zavaros is, a konventi utasításokkal és az állami adórendszer parallel eseteivel egybevetve, mindig biztos támaszpontot nyújt. De az egyházi adók kivetésének időpontjánál még konventi utasításra, meg parallelák keresésére sincs szükség, csupán a törvény szövegét kell figyelmesen elolvasni. Midőn a III. t.-c. 3. §-sa az egyházi adók kivetését a presbiterium hatáskörébe utalja, egyszersmind megjelöli azon irányelveket is, melyeknek a presbiterium ebbeli munkáját irányítani kell. Egyházi teherviselésről van szó. A viseendő terhek nagysága mindig az egyházi közszükségletek nagyságától függ. Az utóbbi az ok, az előbbi az ebből folyó okozat. A törvény ebből az álláspontból indul ki: az egyházi adó kivetésének oka az, hogy az egyháznak kiadásai vannak. A kiadások pontos megállapítása tehát az a fontos alap, melyre a presbiteriumnak az egyház háztartását be kell rendezni. A kiadások pontos és céltudatos megállapításától függ az, hogy az egyház háztartásában zavarok ne forduljanak elő. E kiadások, e terhek nagyságától függ a már meglévő jövedelmek miként leendő beosztása és esetleg új jövedelmi forrásokról való gondoskodás szükségességének belátása és az azok megszerzéséről való tényleges gondoskodás is. (III. t.-c. 4. §.) Így jut el a törvényhozó az egyházak okszerű gazdálkodása érdekében a költségvetések készítésének szükségességéhez, mit a III. t.-c. 6. §-a rendel el. A költségvetés elkészítésénél jut azután az egyházi adónak igen fontos szerep. Ugyanis ott, ahol az egyház ki-

adásait, vagyis szükségleteit egyéb forrásból fedezni nem tudja, ott a bevétel, vagyis a fedezet tételei között ott szerepel a III. t.-c. 7. §-ának 2-ik pontja szerint a kivetett egyházi adó összege is szükségszerűleg olyan nagyságban, mint azt a kiadások és bevételek összege közötti különbség megkívánja. Tehát midőn a III. t.-c. 6. §-a megszabja a költségvetés elkészítésének idejét, ugyanakkor megszabja az adó kivetését is. Az egyházi adó kivetés ugyanis nem más, mint a költségvetésben egy összegben felvett egyházi adó részletezése: adóalanyonként való elosztása. (III. t.-c. 8. §. stb.) Hogy a III. t.-c. egész szellemének ez a törvényt magyarázat felel meg, annak bizonyosságául utalok a 6. §. szövegére, mely így hangzik: „A presbiterium tartozik a jövő évi költségvetést és annak alapján az adó kivetést az előző év második felében elkészíteni és az esperesi hivatalhoz felterjeszteni”. Ime, a törvény szószerinti szövege is meghatározza az adó kivetés idejét. A törvény szerint ez az idő: *mindig az előző év második fele*. Ahol ez nem így történt, ott a költségvetés csak pictus masculus, csak szemszúrás, csak felesleges munka volt, mert reális költségvetést a fentiek szerint az adó kivetése nélkül készíteni nem is lehet.

És ezzel az indítványhoz fűzött minden célszerűségi szempont is magától szertefoszlik. Így teljesen téves az a felfogás, mintha az adó kivetés előfeltételei az év második felében még nem volnaak meg s azokra a következő év júniusáig kellene várni. A törvényből önként következik, hogy a régi adókulcs szerinti adózásnál az adó kivetés idején fennálló állapot az irányadó. Épen ilyen magától értendő az, hogy a III. t.-c. 13. §-sa szerint kivetendő adónál az adó kivetés évében fennálló állami adó összege képezi a következő évre kivetendő egyházi adó alapját. Épen nem rejt ez magában semmiféle sérelmet sem, amint nem sérelmes az, hogy az állami adó az előző év végén fennálló kataszteri tiszta jövedelem után vettetik ki. Ha az adóalapban egy év folyamán változás állott be, adófizetőnek mindig módjában áll az esetleges sérelmet megfelelő bizonyítási eljárással a III. t.-c. 19. §-sa alapján orvosoltatni.

Az meg épen abszurdum, hogy a június havi adó kivetés az adók beszédését előmozdítja. Sőt! A régi adókulcs szerinti adózásnál egyes esetekben épen lehetlenné teszi. A párbért képező adók igen sok helyen még kalászos terményben vettetik ki. Ezek kivetése ellen is az egyházmegyei bírósághoz van felelősségnek helye a III. t.-c. 19. §-sa szerint. Ebből ugyancsak visszas helyzet állhat elő, ha valakinek eszébe jut, hogy a június havában elkészített kivetést teljes egészében, in tota, megfelelteti. Az adó kivetés jogerőre nem emelkedhet, be sem szedhető annak alapján az adó. Az egyházmegyei bíró-

ságok üléseit rendszerint ősszel olyan idő tájban tartják, midőn már kalászos termés nincs. Az adó-kivetés jóváhagyása ilyenkor már mit sem használ, mert az adó abban az évben termés hiján úgy sem szedhető be. Ellenben, ha a törvény által megszabott időben vetjük ki az adót, az egyházmegyének oly időben van módjában annak felülvizsgálása, hogy az a behajtás akadálya nem lehet. A III. t.-c. 6. §-sa általában minden egyházra alkalmazható, a felsőszabolcsi egyházmegye előtt fekvő indítvány pedig egy egyház viszonyaiból kiindulva felesleges kivételt akar teremteni. A törvénynek általános szabályt kell felállítani és nem speciális kérdések célszerű és célszerűbb oldalát nézni. Ezért nincs az indítványnak létjogosultsága, mert a szóban forgó ügy a II. t.-c. 6. §-a szerint, kielégítőleg és helyesen elintézhető.

Dávid Pál,
református lelkész.

IRODALOM.

— **A Hadsegélyző Hivatal tájékoztatója.** A m. kir. honvédelmi miniszterium Hadsegélyző Hivatala képes tájékoztatót ad ki a hadseregben elesett katonák özvegyeit és árváit, valamint a rokkantak állapotát gyarapító jótékonyági akcióiról. A tájékoztató Hivatali jótékony-célú kiadványairól és propaganda-cikkeiről. Az izléses gonddal összeállított tájékoztató levélbeli kérelemre készséggel küldi meg minden érdeklődőnek a Hadsegélyző Hivatal gyűjtő és propaganda-osztálya (Budapest, képviselőház).

— **Unitárius szöszök.** Szerkesztik Deák Miklós, Ürmösi József, Homoródszentpál (Udvarhely megye). A folyóirat X. kötetének 3. száma a következő gazdag tartalommal jelent meg: 1. Betekintés a jövő titkaiba. Fazekas Lajos. 2. A szívnek teljessége. Keresztési Dénes. 3. A hű munkásnak minő jutalma van? Ürmösi Kálmán. 4. Őszi hálaünnepi beszéd. Péter Sándor. 5. Jóság és Jótékonyág. Orbán Lajos. 6. Neveljük gyermekeinket keresztényiesen. Ürmösi Kálmán. 7. Bocssásátok hozzám a kisdedeket. Orbán Lajos. 8. Keresztelési agenda. Bezerédi Pál. 9. Halotti ima. Ajtay János. 10. Halotti beszéd. Kiss Sándor. 11. Halotti ima. Néh. Kiss Aladár dolgozata. 12. Ima. Gál József.

— **Isten közelében.** Enekes és imádságos könyv katonák számára. Endreffy János, Lie. Fizély Ödön, Hoffmann Károly, Sántha Károly, Sass János, Schültz Aladár és Volf József imádságaiból összeállította Simonidesz Kajos. Budapest, Scholtz testvérek kiadása. 1915. A tartalmas, a lelket igazán megragadó imádságyűteményt melegen ajánljuk az imádkozni szerető közönség, különösen a katonaság figyelmébe.

— **Náhum, Haggai és Zekarjak** próféták könyveire írt kommentárom, 8—10 ívnyi terjedelemben, folyó év november 1-re fog megjelenni és az előfizetőknek egyszerű keresztikötés alatt bérmentesen megküldetni. Előfizetési ára 6 korona, mely folyó évi október 31-ig alulírt szerző címére posta-utalványon küldendő meg. Csak annyi példányban nyomatom a műveit, ahány elő-

fizető érkezik. Kolozsvárt, 1915 okt. 1. *Dr. Kecskeméthy István*, theol. igazgató.

— **Isten igéje a világháborúban.** Templomi beszédek néhány imádsággal. Irta Fülöp József körmenyi református lelkész, egyházkerületi tanácsbíró. Ára 3 korona 50 fillér. Nyomatott Slavik Ferenc könyvnyomdájában Körmenen. 183 lap. Fülöp József neve előnyösen ismert predikációs irodalmunkban. Ilyenmő munkáinak egész sorozatát adta ki már az illusztris szerző, aki most ezen sorozatot ez előttünk fekvő, változatos tartalmú, becses értéket képviselő munkával gazdagította. A kötet 23 egyházi beszédet és 9 imádságot tartalmaz. vonatkozással a háborús év különféle időszakaira és ünnepeire. Úgy az egyházi beszédek, mint az imádságok igen mélyen járók, gyönyörű irállyal bírnak. Különösen sikerült a következő két beszéd: 1. Kik ellen és miként vétkezik a gyilkos? (3. l.) 2. A hazug és az igaz békesség. (86. l.) Fülöp József jeles munkáját melegen ajánljuk lelkésztársaink figyelmébe. Nagyon sok hasznát vehetik a mai háborús időkben.

— **A „Vasárnapi Ujság”** október 3-iki száma szenzációs képeket közöl összes harctereinkről: *Wotnik* van egy honvéd-rohamot ábrázoló felvétel. — az első és igazi roham-felvétel, mely a világsajtóban megjelent. Kiválóan érdekesek Gaál Ferenc rajzai is az olasz harc-térről s a dardanellai harcokból való képek. Szépirodalmi olvasmányok: Laczkó Geza és Kaprin regénye, Szentpáli Zsigmond teremtésének stb. *Égési és égésművelés: Heibly Zsolt, a budapesti egyetem al-rektora, az égésművelés és a tengeri neti rovatok: a háború napjai, Irodalom és művészet, Sakkjáték, Halálzás stb.* — A „Vasárnapi Ujság” előfizetési ára negyedévre öt korona, a „Világkrónika”-val együtt hat korona. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság” kiadóhivatalában (Budapest, IV., Egyetem-utca 4.). Együtt megrendelhető a „Képes Néplap”, a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, félévre 2 korona 40 fillér.

— **Keresztényen lelkipásztor.** Gyakorlati belmissziói havi folyóirat. I. évfolyam. I. szám. Szerkeszti: Nyáry Pál pécsi ref. lelkész. Az 1. szám a következő tartalommal jelent meg: Mit akarunk? — A falusi lelkipásztor. Forgács Gyula pécsi ref. lelkész. — Egy ifjú Timótheushoz. Zsiga bátyád. — Diakonissza ügy. Biberauer Richárd ref. diakonissza lelkész. — Mikor lesz áldottabb igehirdetésünk? Kádár Géza zilahi ref. lelkész. — Az önvizsgálat perceire. Sz. M. — Az iratterjesztés a belmisszió szolgálatában. Ny. P. — Krisztusunkért — Egyházunkért. Kádár Géza. — Meddig? Költemény. Vargha Tamás kunszentmiklósi ref. lelkész. — Hiába-váló intelmek. Bitay Béla dévai ref. lelkész. — Cura pastoralis. — Az Élet országútjáról. — Beszédvázlatok. Ezen tartalom világosan mutatja, hogy mily hűzágpótló ezen belmissziói folyóirat, amelyre lelkésztársaink figyelmét különösen felhívjuk.

A Tiszántúli Református Egyházkerület Püspökétől.

4737—1915. sz.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

Elnöktársam Öméltóságával történt közös megállapodás folytán E. T. I. t.-c. 64. §-a alapján tiszántúli református egyházkerületünk őszi közgyűlését folyó év november hó 24. (huszonnégy) napján délelőtt 9

(kilenc) óraker debreceni kollégiumunk dísztermébe összehívjuk.

A közgyűlésnek ezidőszerint még fontosabb tárgyait sem közölhetem. Fontosak lesznek a megelőző tanügyi-kollégiumi igazgatótanácsi-, egyházkerületi pénzügyi-, népiskolai tanügyi bizottsági gyűlésekről előterjesztendő-, továbbá az egyházmegyéről szintén előterjesztendő közgyűlési tárgyak.

Úgy a közgyűlési, mint a bírósági tárgyak beküldésének határideje korábbi határozat folytán, október 15-ik (tizenöt) napja; a rendkívüli körülményekre tekintettel azonban, egészen november hó 1. (első) napjáig elfogadom és a tárgysorozatba felveszem a beküldendő tárgyakat.

A kedvezményes vasúti-jegy váltásához szükséges igazolványokra igényt tartók névsorát legkésőbb október 25-ik (huszonötödik) napjáig bezárólag méltóságok hivatalához beterjeszteni.

A közgyűlést megelőzőleg november 23-án (harsonhárom) délelőtt 9 (kilenc) óraker bírósági gyűlést tartatnak, (erre a meghívók külön is szét küldettek).

November 23-án, délután 3 óraker esperesi értekezlet. Délután 6 óraker református segélyegyleti választmányi gyűlés kezd.

November 24-én, délután szilági M. intézet felvételi: ezt követőleg ref. segélyegyleti közgyűlés.

Ezen körlevelém minden pontjának pontos betartását kérve, atyafiságos szeretettel vagyok: Debrecen, 1915 október hó 6-án.

Dr. Baltazár Dezső,

KÜLÖNFÉLÉK.

— A Tiszántúli Református Egyházkerület

Őszi Nagygyűlésének az ezt előkészítő bizottsági gyűléseknek idejét a Főtiszteletű és Méltóságos Elnökség a következőképen állapította meg:

1. Tanügyi bizottsági gyűlés november 10. d. e. 9 óraker.
2. Kell. ig. tanácsi gyűlés november 11. d. e. 9 óraker.
3. Egyh. ker. pénzügyi biz. gyűlés nov. 11. d. u. 3 óraker.
4. Népisk. Tanügyi biz. gyűlés november 12. d. e. 9 óraker.
5. Bírósági gyűlés november 23. d. e. 9 ó.
6. Esperesi értekezlet nov. 23. d. u. 3 ó.
7. Ref. segélyegyleti vál. gyűlés november 23. d. u. 6 ó.
8. Egyházkerületi közgyűlés nov. 24. d. e. 9 ó.
9. Szilági M. intézeti felvétel nov. 24. d. u.
10. Ref. segélyegyleti közgyűlés nov. 24. d. u.

Hajdu Zsigmond,
püspöki titkár.

— Október 6. E gyászos emlékű napot a kollégium két intézete a főgimnázium és a tanítóképzőintézet egyszerűen, csendben ünnepelte meg azáltal,

hogy a növendékeket az igazgatók és a tanárok a nagytemplomba vitték ahol, a 37. dicsőret 1. versének és a XC. zsoltár 1. versének eléneklése után Kolozsvári Kiss László segédlelkész mondott buzgó, szíveshez szóló imádságot. Az imádságnak kellemes hangon elmondott szavai, a csöpergős, borongós őszi idő, a világháború eseményei által előidézett hatás bizonyos borongó érzelmeket keltett a nagyobbára tanárok és tanulókból álló gyülekezetre, amely még e nehéz napokban sem felejtkezett meg hazánk történelmének nagy napjáról, az október 6-ról.

— **Háborús előadások a debreceni Szabad Egyetemen,** dr. Bernolák Nándor a debreceni egyetem agilis rektora október 2-án d. u. 6 óraker hívott össze értekezletet, amelynek tárgya a debreceni tudományegyetem fejlesztésével kapcsolatos kérdések megbeszélése volt. Szóba került itt a könyvtár, a földrajzi intézet, jogi szeminárium, mensa academica ügye. Dr. Bernolák Nándor előterjesztése kapcsán hálafelel emlékezett meg arról a nagyszabású kulturális munkáról, amely dr. Baltazár Dezső püspök lelkes kezdeményezésére már két évvel ezelőtt megindult a tudomány népszerűsítése végett, amely cél a vot főiskola a népszerű főiskolai tanfolyam létesítésével szolgált. Ennek helyébe lép most a Szabad Egyetem, amely a közönség kulturális igényeinek megfelelő előadásait, az úgynevezett háborús előadásokat október folyamán megkezdte. Ezen háborús előadásokat az egyetemi tanárok fogják tartani a vármegyeháza dísztermében. Az első ciklus nov. 21-én végződik dr. Lencz Géza ily című előadásával: A háború világfelfogásunkban. A második ciklus februárban kezdődik s tervbe van véve a földi szakfélék meghívása is előadások tartására. Az értekezleten részt vett dr. Baltazár Dezső püspökünk, Márk Endre polgármester, udvari tanácsos, az egyetemi tanárokon kívül több középiskola igazgatója. Hisszük, hogy a Szabad Egyetemen meg lesz a kívánt népszerűsége a közönség körében.

— **Szathmári Sándor.** Mindnyájunkat megdöbbentő módon hunyt el f. hó 1-én Szathmári Sándor érmihályfalvai nyugalmazott lelkészársunk Debrecenben a Láng-szanasatóriumban, ahol a rajta véghez vitt operációt alig pár napig élte túl. Szathmári Sándorral egyházkerületünk egyik jeles és kiváló lelkésze hunyt el. Mint lelkész, huzamosabb ideig működött Margittán és Érmihályfalván; az érmelléki egyházmegyének, mint egyházm. pénztárnok, majd tanácsbíró, évek hosszú során egyik bölcs és tapasztalt irányítója volt. Különösen az egyházmegye pénzügyi dolgaiban volt nagy tehetség. Hosszabb ideig az egyházkerületen képviselte az egyházmegyét. Elhunytát mindazok mélyen fájlatják,

ságok üléseit rendszerint ősszel olyan idő tájban tartják, midőn már kalászos termény nincs. Az adó-kivetés jóváhagyása ilyenkor már mit sem használ, mert az adó abban az évben termény híján úgy sem szedhető be. Ellenben, ha a törvény által megszabott időben vetjük ki az adót, az egyházmegyének oly időben van módjában annak felülvizsgálása, hogy az a behajtás akadályos nem lehet. A III. t.-c. 6. §-a általában minden egyházra alkalmazható, a felsőszabolcsi egyházmegye előtt fekvő indítvány pedig egy egyház viszonyaiból kiindulva felesleges kivételt akar teremteni. A törvénynek általános szabályt kell felállítani és nem speciális kérdések célszerű és célszerűbb oldalát nézni. Ezért nincs az indítványnak létjogosultsága, mert a szóban forgó ügy a II. t.-c. 6. §-a szerint, kielégítőleg és helyesen elintézhető.

Dávid Pál,
református lelkész.

IRODALOM.

— **A Hadsegélyző Hivatal tájékoztatója.** A m. kir. honvédelmi minisztérium Hadsegélyző Hivatala képes tájékoztatót adott ki feladatairól az elesett hátsók özvegyeit és árvaikat, valamint a rokkantak eljártágra rapító jótékonyági akcióiról továbbá a Hivatal jótékony-célú kiadványairól és propaganda-cikkeiről. Az izléses gonddal összeállított tájékoztatót levélbeli kérelemre készséggel küldi meg minden érdeklődőnek a Hadsegélyző Hivatal gyűjtő és propaganda-osztálya (Budapest, képviselőház).

— **Unitárius szószék.** Szerkesztik Deák Miklós, Ürmösi József, Homoródszentpál (Udvarhely megye). A folyóirat X. kötetének 3. száma a következő gazdag tartalommal jelent meg: 1. Betekintés a jövő titkaiba. Fazekas Lajos. 2. A szívnek teljessége. Keresztesi Dénes. 3. A hű munkásnak minő jutalma van? Ürmösi Kálmán. 4. Őszi hálaünnepi beszéd. Péter Sándor. 5. Jóság és Jótékonyág. Orbán Lajos. 6. Neveljük gyermekeinket keresztyéniesen. Ürmösi Kálmán. 7. Bocssátok hozzám a kisdedeket. Orbán Lajos. 8. Keresztelési agenda. Bezerédi Pál. 9. Halotti ima. Ajtay János. 10. Halotti beszéd. Kiss Sándor. 11. Halotti ima. Néh. Kiss Aladár dolgozata. 12. Ima. Gál József.

— **Isten közelében.** Enekes és imádságos könyv katonák számára. Endreffy János, Lic. Fizély Ödön, Hoffmann Károly, Sántha Károly, Sass János, Schultz Aladár és Volf József imádságaiból összeállította Szimonidesz Kajos. Budapest, Scholtz testvérek kiadása. 1915. A tartalmas, a lelket igazán megragadó imádságyűjteményt melegen ajánljuk az imádkozni szerető közönség, különösen a katonaság figyelmébe.

— **Náhum, Haggai és Zekarjak** próféták könyveire írt kommentárom, 8—10 ívnyi terjedelemben, folyó év november 1-re fog megjelenni és az előfizetőknek egyszerű keresztkötés alatt bérmentesen megküldetni. Előfizetési ára 6 korona, mely folyó évi október 31-ig alulírt szerző címére posta-utalványon küldendő meg. Csak annyi példányban nyomatom a művet, ahány elő-

fizető érkezik. Kolozsvárt, 1915 okt. 1. *Dr. Kecskeméthy István,* theol. igazgató.

— **Isten igéje a világháborúban.** Templomi beszédek néhány imádsággal. Irta Fülöp József körmenői református lelkész, egyházkerületi tanácsbíró. Ára 3 korona 50 fillér. Nyomatott Slavik Ferenc könyvnyomdájában Körmenőben. 183 lap. Fülöp József neve előnyösen ismert predikációs irodalmunkban. Ilyenmő munkáinak egész sorozatát adta ki már az előttünk fekvő, változatos tartalmú, becses értéket képviselő munkával gazdagította. A kötet 23 egyházi beszédet és 9 imádságot tartalmaz, vonatkozással a háborús év különféle időszakaira és ünnepeire. Úgy az egyházi beszédek, mint az imádságok igen mélyen járók, gyönyörű irállyal bírnak. Különösen sikerült a következő két beszéd: 1. Kik ellen és miként vétkezik a gyilkos? (3. l.) 2. A hazug és az igaz békesség. (86. l.) Fülöp József jeles munkáját melegen ajánljuk lelkészársaink figyelmébe. Nagyon sok hasznát vehetik a mai háborús időkben.

— **A „Vasárnapi Ujság“** október 3-iki száma szenzációs képeket közöl összes harcateremkről: köztük van egy honvéd-rohamot ábrázoló felvétel. — az első és igazi roham-felvétel, mely a világsajtóban megjelent. Kiválóan érdekesek Gaál Ferenc rajzai is az olasz harc-teréről s a dardanellai harcokból való képek. Szépirodalmi olvasmányok: Laczko Géza és Kuprin regénye, Szöllösi Zsigmond tárcacikke stb. Egyéb közlemények: beotny Zsolt, a budapesti egyetem új rektora arcképe és mentaisa s a rendes lelk. tanácsbíró háború napjai. Irodalom és művészet. Székelyfalva. Halálozás stb. — A „Vasárnapi Ujság“ előfizetési ára negyedévre öt korona, a „Világkrónika“-val együtt hat korona. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság“ kiadóhivatalában (Budapest, IV., Egyetem-utca 4.). Ugyanitt megrendelhető a „Képes Néplap“, a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, felévre 2 korona 40 fillér.

— **Keresztyén lelkipásztor.** Gyakorlati belmissiói havi folyóirat. I. évfolyam. 1. szám. Szerkeszti: Nyáry Pál pécsi ref. lelkész. Az 1. szám a következő tartalommal jelent meg: Mit akarunk? — A falusi lelkipásztor. Forgács Gyula péceli ref. lelkész. — Egy ifjú Timotheushoz. Zsiga bátyád. — Diakonissza ügy. Biberauer Richárd ref. diakonissza lelkész. — Mikor lesz áldottabb igehirdetésünk? Kádár Géza zilahi ref. lelkész. — Az önvizsgálat perceire. Sz. M. — Az iratterjesztés a belmisszió szolgálatában. Ny. P. — Krisztusunkért — Egyházunkért. Kádár Géza. — Meddig? Költemény. Vargha Tamás kunszentmiklósi ref. lelkész. — Hiába-való intelmek. Bitay Béla dévai ref. lelkész. — Cura pastoralis. — Az Élet országútjáról. — Beszédvázlatok. Ezen tartalom világosan mutatja, hogy mily hézagpótló ezen belmissziói folyóirat, amelyre lelkészársaink figyelmét különösen felhívjuk.

A Tiszántúli Református Egyházkerület Püspökétől.

4737—1915. sz.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

Elnöktársam Öméltóságával történt közös megállapodás folytán E. T. I. t.-c. 64. §-a alapján tiszántúli református egyházkerületünk őszi közgyűlését folyó évi november hó 24. (huszonnegy) napján délelőtt 9

(kilenc) óraker debreceni kollégiumunk dísztermébe összehívjuk.

A közgyűlésnek ezidőszerint még fontosabb tárgyait sem közölhetem. Fontosak lesznek a megelőző tanügyi-kollégiumi igazgatótanács-, egyházkerületi pénzügyi-, népiskolai tanügyi bizottsági gyűlésekről előterjesztendő-, továbbá az egyházmegyékről szintén előterjesztendő közgyűlési tárgyak.

Úgy a közgyűlési, mint a bírósági tárgyak beküldésének határideje korábbi határozat folytán, október 15-ik (tizenöt) napja: a rendkívüli körülményekre tekintettel azonban, egészen november hó 1. (első) napjáig elfogadom és a tárgysorozatba felveszem a beküldendő tárgyakat.

A kedvezményes vasúti-jegy váltásához szükséges igazolványokra igényt tartók névsorát legkésőbb október 25-ik (huszonötödik) napjáig bezárólag méltóztassék hivatalomhoz betérjeszteni.

A közgyűlést megelőzőleg november 23-án (huszonhárom) délelőtt 9 (kilenc) óraker bírósági gyűlések tartatnak, (erre a meghívók külön is szét küldettek).

November 23-án, délután 3 óraker esperesi értekezlet. Délután 6 óraker református segélyegyleti választmányi gyűlés leendő.

November 24-én, délután: Szilágyi Mihály intézetbe felvétel: ezt követőleg ref. segélyegyleti közgyűlés.

Ezen körlevelem minden pontjának pontos beiratását kérve, atyafi-ágos szeretettel vagyok:

Debrecen, 1915 október hó 6-án.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

KÜLÖNFELEK.

— **A Tiszántúli Református Egyházkerület őszi nagygyűlésének** s az ezt előkészítő bizottsági gyűléseknek idejét a Főtiszteletű és Méltóságos Elnökség a következőképen állapította meg:

1. Tanügyi bizottsági gyűlés november 10. d. e. 9 óraker.
2. Koll. ig. tanács gyűlés november 11. d. e. 9 óraker.
3. Egyh. ker. pénzügyi biz. gyűlés nov. 11. d. u. 3 óraker.
4. Népisk. Tanügyi biz. gyűlés november 12. d. e. 9 óraker.
5. Bírósági gyűlés november 23. d. e. 9 ó.
6. Esperesi értekezlet nov. 23. d. u. 3 ó.
7. Ref. segélyegyleti vál. gyűlés november 23. d. u. 6 ó.
8. Egyházkerületi közgyűlés nov. 24. d. e. 9 ó.
9. Szilágyi M. intézeti felvétel nov. 24. d. u.
10. Ref. segélyegyleti közgyűlés nov. 24. d. u.

Hajdu Zsigmond,
püspöki titkár.

— **Október 6.** E gyászos emlékű napot a kollégium két intézete a főgimnázium és a tanítóképző-intézet egyszerűen, csendben ünnepelte meg azáltal,

hogy a növendékeket az igazgatók és a tanárok a nagytemplomba vitték ahol, a 37. dicsőret 1. versének és a XC. zsoltár 1. versének elénekzése után Kelozsvári Kiss László segédlelkész mondott buzgó, szívhez szóló imádságot. Az imádságnak kellemes hangon elmondott szavai, a cseperegő, borongós őszi idő, a világháború eseményei által előidezett hatás bizonyos borongó érzelmeket keltett a nagyobbára tanárok és tanulókból álló gyülekezetre, amely még e nehéz napokban sem felejtkezett meg hazánk történelmének nagy napjáról, az október 6-ról.

— **Háborús előadások a debreceni Szabad Egyetemen,** dr. Bernolák Nándor a debreceni egyetem agilis rektora október 2-án d. u. 6 órára hívott össze értekezletet, amelynek tárgya a debreceni tudományegyetem fejlesztésével kapcsolatos kérdések megbeszélése volt. Szóba került itt a könyvtár, a földrajzi intézet, jogi szeminárium, mensa academica ügye. Dr. Bernolák Nándor előterjesztése kapcsán hálával emlékezett meg arról a nagyszabású kulturmunkáról, amely dr. Baltazár Dezső püspök lelkes kezdeményezésére már két évvel ezelőtt megindult a tudomány népszerűsítése végett, amely célt a volt főiskola a népszerű főiskolai tanfolyam létesítésével szolgált. Ennek helyébe lép most a Szabad Egyetem, amely a közönség kulturigényeinek megfelelő előadásait, az úgynevezett háborús előadásokat október folyamán megkezdte. Ezen háborús előadásokat az egyetemi tanárok fogják tartani a vármegyeháza dísztermében. Az első ciklus nov. 21-én végződik dr. Lencz Géza ily című előadásával: A háború világfelfogásunkban. A második ciklus februárban kezdődik s tervbe van véve a külföldi szakferfiak meghívása is előadások tartására. Az értekezleten részt vett dr. Baltazár Dezső püspökünk, Márk Endre polgármester, udvari tanácsos, az egyetemi tanárokon kívül több középiskola igazgatója. Hisszük, hogy a Szabad Egyetemnek meglesz a kívánt népszerűsége a közönség körében.

— **Szathmári Sándor.** Mindnyájunkat megdöbbentő módon hunyt el f. hó 1-én Szathmári Sándor érmihályfalvai nyugalmazott lelkésztársunk Debrecenben a Láng-szanatóriumban, ahol a rajta véghez vitt operációt alig pár napig élte túl. Szathmári Sándorral egyházkerületünk egyik jeles és kiváló lelkésze hunyt el. Mint lelkész, huzamosabb ideig működött Margittán és Érmihályfalván; az érmelléki egyházmegyének, mint egyházm. pénztárnok, majd tanácsbíró, évek hosszú során egyik bölcs és tapasztalt irányítója volt. Különösen az egyházmegye pénzügyi dolgaiban volt nagy tehetség. Hosszabb ideig az egyházkerületen képviselte az egyházmegyéjét. Elhunytát mindazok mélyen fájlatják,

akik az ő tehetségét, kellemes modorát, nem mindennapi egyéniségét közelebbről ismerték. F. hó 3-án d. e. nagy részvét mellett folyt le a temetése, amelyen megjelentek a többek közt dr. Baltazár Dezső püspök, Kiss Ferenc egyházkerületi főjegyző, dr. Erdős József, dr. Ferenczy Gyula, dr. Kun Béla egyetemi tanárok, Végh József, Sulyok István esperesek, dr. Veress István tanítóképző-intézeti igazgató, Lic. Erdős Károly theol. docens stb. A háznál és a temetőben Mácsay Sándor vezetése alatt a főiskolai kártyus adott elő gyászénekeket. Megható imát mondott a háznál a megboldogult osztálytársa: Szele György debreceni lelkész. Csendes nyugalmat kívánunk a mi szeretett lelkészársunknak ott a hatvan-utcai temetőben levő több, mint százéves családi sírboltban. — A család az elhunytól a következő gyászjelentést adta ki: „Ninesen itt maradandó városunk, hanem a jövődöt keressük.“ (Zsid. 13, 14.) A legmélyebb fájdalommal tudatjuk, hogy szeretett jó férjem, apánk, nagypapa, testvér, sógor *Szathmári Sándor* nyugalmazott érmihályfalvai református lelkész életének 60-ik, házasságának 33-ik évében f. hó 1-én d. e. 1/27 órakor elhunyt. Kedves halottunkat f. hó 3-án vasárnap délelőtt 1/211 órakor Kossuth-u. 46. sz. háznál tartandó ima után a Hatvan-utcai temetőben lévő családi sírboltba helyezük örök nyugalomra. Debrecen, 1915 október 1-én. Áldás és béke poraira! Bánatos neje: özv. Szathmári Sándorné Hegedüs Sára. Gyermekei: Sándor, Erzsike és férje Fésős Albert, Jolán és férje Varga Pál, Gábor, Margit és férje Kalmár István. Unokái: Fésős Laci, Varga Pali, Kalmár Kató és Margit. Testvére: Sára özv. Tóth Péterné. Sógornője: özv. Csóka Józsefné szül. Hegedüs Julianna. Számos közeli és távoli rokon nevében is.

— **A kolozsvári ref. theol. fakultáson** szeptember hó 19-én volt a tanévmegnyitó ünnepély. A „Jövel Szent Lélek“ éneklése és dr. Kenessey Béla püspök imája után dr. Kecskeméthy István igazgató mondott megnyitó beszédet. Ezután Révész Imre tartotta székfoglaló beszédét „Nevelés az egyháztörténelmi katedrán“ címen. Beszéde után meleg üdvözlésben volt része az egyházkerület, előjáróság és tanári kar részéről. A Himnusz éneklése fejezte be a szép ünnepélyt.

— **A Királyérem.** A háborús művészet legsikerültebb alkotásai közt is elsőrangú helyet érdemel úgy történelmi becsé, mint művészi tökéletessége révén a *Királyérem*, mely a Hadsegélyező Hivatal kiadásában kerül forgalomba. A nagyobbalakú bronzérem egyik oldalának domborműve a királyt magyar tábornoki díszegyenruhában ábrázolja, másik oldalán pedig királyunk sajátkezű írásának reprodukciójában ez a történelmi nyilatkozat áll: „*Bizom*

népemben s ügyünk igazságában“. Az emlékérem ára diszes tartóban 22 korona. A háborús idők e gyönyörű produktumát a magyar társadalom örömmel és lelkesedéssel fogadta és már eddig is több ezren megvásárolták. A *Királyérem, a Hadsegélyező Hivatal gyűjtő- és propoganda osztályában* (Budapest, képviselőházi épület) rendelhető meg.

— **A verseci református egyházközség** a múlt hó 14-én kedden Perjéssy Lajos egyh. főgondnok elnöklete alatt gyűlést tartott, mely alkalommal örömmel vették tudomásul a hívek, hogy a Lipcsében székelő Gusztáv Adolf egyesület ez idén is úgy, mint az előző években 268 koronával segélyezte az egyházat, a református egyetemes konvent pedig templomépítési célra az eddig már adományozott 20,000 koronához újabb 10,000 koronát adományozott. T. Vass Antal temesvári lelkésznek verseci lelkészé történt megválasztatása alkalmából az egyházközség üdvözölte a csász. és kir. 39-ik Conrad-féle gyalogezredet, mely ezrednél Vass A. a háború kezdete óta látja el a tábori lelkészi szolgálatot. A nevezett ezred erre a következő választ küldte a verseci református egyháznak:

Feldpost 302. 1915 aug. 24.

Midőn ezredünkről való hazafias melegségtől áthatott kitüntető elismerésükért kifejezzük köszönetünket, szívből gratulálunk szerencsés választásukhoz.

Önök büszkék lehetnek választásuk eredményére, mert Vass Antal tábori lelkészünk példásan jámbor életmódja, kiváló szónoki és papi képességei által úgy a tisztikar, mint a legénység általános szeretetét és becsülését vívta ki magának. Hisszük, hogy a békés jövőben is a m. t. egyházuk vezetését teljes és a legszebb reménységgel teli nyugalommal bízhatják az ő avatott kezeire. Szíves megemlékezésükért még egyszer hálás köszönetünket.

Hittl, ezredes.

— **Meghívók.** A dunamelléki ref. egyházkerület elnöksége nevében Darányi Ignác főgondnok kibocsátotta a meghívókat a kerületi közgyűlés keretében végbe menő Baksay-gyászünnepekre és a kerület új püspökének, *Petri* Eleknek felszentelési ünnepélyére. Mint már jeleztük, az előbbi 20-án d. u. 6 órakor, az utóbbi 21-én d. e. 10 órakor lesz a Kálvin-téri templomban. Az ünnepélyeket a kerületi elnökség által felkért bizottság rendezi dr. *Kósa* Zsigmondnak, a budapesti ref. egyház gondnokának vezetése mellett. A rendkívüli viszonyokra való tekintettel a szokásos közebed elmarad, ennek költségeit a kerület bizonyára valamely háborús jótékony célra adja. Az elnökség a diszruha mellőzését kéri. Az új püspök a theol. akadémia dísztermében (Ráday-u. 28.) déli tizenkét órakor fogadja a tisztelgőket.

— **Kitüntetés** Őfelsége Ferenc Szalvátor, Fábán Sándor betegápoló lelkész a Vörös-kereszt hadiékítményes érdemével tüntette ki a betegápolás terén szerzett érdemei elismeréséül. Gratulálunk!

— **Tanítók a hadseregben.** Hadvezetésünk, hogy a póttartalékos tanítóságnak hadi szolgálatát megkönnyítse, elrendelte a tanító póttartalékosoknak altiszté váló szakszerű kiképeztetését; ezzel kapcsolatban, minthogy az altiszt rangfokozat elnyerése az értelmiségi pályán működő férfiú részéről akadályba nem ütközik, a honvédelmi miniszter e rendelte, hogy azok a póttartalékos, tartalékos és népfőlkelő altisztek, akik az egyévi önkéntesi szolgálatra jogosító tudományos képzettséggel bírnak és az ellenség előtt kiváló magatartásukkal kitűntek s valamely vitézségi érem birtokában vannak, szolgálaton kívüli tekintetben pedig a tartalékos tisztokra nézve előírt követelményeknek megfelelően, tartalékos hadapródokká, illetőleg népfőlkelő hadapródokká kinevezhetők.

— **A horvát-szlavon ev. egyházmegye** a háborúban sokat szenvedett, de a háborús károkról eddig megbízható adataink nincsenek. Scholtz Gusztáv bányaker. püspök jelentésében azt olvassuk, hogy hat egyház hívei voltak kénytelenek a szerbek betörése miatt lakóhelyüket elhagyni. Az ellenség agyonlőtte Palkovics boljvecei lelkész és öt hívét, Kuesera bezsaniai tanítót és Dobanovcen hét hívünket. Az anyagiakban szenvedett kárról még mindig nincsenek pontos adatok.

— **Tanítók a tüdővész ellen.** (1000 korona jutalom 10 tanítónak.) A tüdővész elleni védekezés szociális ismereteinek terjesztésében nagy szerepük van a tanítóknak. A József kir. herceg szanatórium egyesület, ez a par excellence tüdővész elleni küzdő társadalmi és egészségügyi szervezet évről-évre a magyar tanítósághoz fordult, hogy legyen segítségére a tüdővész elleni ismeretek terjesztésében. A tanítók az iskolájukban a jó levegőnek, tisztaságnak, rendes étkezésnek egészségügyi fontosságát már a múltakban is hangoztatták, újabban azonban a tuberkulózis elleni védekezés országos szervezése folytán e tanítások céltudatosabbak lettek és érintettek a fertőzés veszedelmének orvostudományi kritériumait is. A zsenge növendékek előtt a tanítók a mindennapi élet szörnyű példáival bizonyították, hogy az egészséges életmód elemi szabályainak be nem tartása minő szörnyű rombolásokat idéz elő a családokban. A tuberkulózis lakásbetegség. Ezt igazolják a legalsóbb népesség körében pusztító és nemzedékről-nemzedékre valóssággal öröklődő fertőző esetek. A megismerésnek, a kórokozás e megállapításnak pedagógiai felhasználása alkalmas arra, hogy a növendékek révén az alsóbb népesség körében áldáson terjessze az egészségügyi ismereteket. A magyar tanítóság helyesen ismerte fel a maga feladatát e téren s a József kir. herceg szanatórium egyesület évről-évre konstatalhatta, hogy a tanítóság munkája milyen jelentékenyen segíti előre humanitárius és ismeretterjesztő tevékenységét. Ez indította az egyesületet arra, hogy legújabbán egy *egészségügyi tizparancsolatot* is közforgalomba hozott, amelyet sok ezer számban szét-

küldött az iskolák vezetőinek. Ez egészségügyi tizparancsolat a következőképp hangzik: 1. Az egyszéség a legnagyobb vagyon és boldogság. 2. Zsugori ember az, aki a napfényel takarékoskodik. A napfény az egészség legjobb megőrzője. 3. Egészségedre vigyázz s ezzel vigyázzol embertársaidéra is. 4. Gondosan örködjél lakásod tisztasága felett. Szennyben elszaporodnak a rovarok, különösen a legyek. Ezek pedig a legveszedelmesebb betegségek terjesztői. 5. Étkezés előtt mosd meg kezéd szappannal és vízzel, nehogy veszedelmes betegségek csiráit vidd a szádba. 6. Sohase köpj a földre, mert a köpeted árthat embertársaidnak. 7. Zsongító alkohol ártalmas az egészségre. A tiszta víz a legjobb ital. 8. Sok betegséget egészen láthatatlan kis lények (bacillusok) okoznak, amelyek ellen tisztasággal és fertőtlenítés-el védekezzél. 9. Érezd ember voltodat és légy magadra tiszta, mert a tisztatlanság állati tulajdonság. 10. Gyomrod meleg, forralt ételekkel tápláld, a magas hő elpusztítja a betegségek csiráit. Kétségtelen, hogy ez a rövid mondatokba komprimált egészségügyi tanácsadás megtalálja az utat a gyermek elmékhez és a gyermekeken át a szülőksöz. A József kir. herceg szanatórium egyesület a tanítóság nemes munkáját méltányolni kívánta azzal, hogy az ország tanítói karából 10 olyan tanítót, aki a tüdővész elleni védekezés szociális ismereteinek terjesztése körül a legtöbb eredményt produkálta, *100—100 korona jutalomban, vagyis összesen 1000 korona jutalomban részesített.* Az egyesület mérlegelte a hozzá betérjesztett jelentéseket s azok alapján következő tanítóknak ítélte oda 100—100 koronás jutalmait: Bagoly Béla ig. tanító (Barátos), Fischer Lipót ig. tanító (Liptószentmiklós), Fülöp Gyula tanító (Nagyrákos), Horn József isk. igazgató (Poprád), Kiss Béla ig. tanító (Ujpest), özv. Konecsny Jánosné tanítónő (Szilágysomlyó), Kovács Ida ovónő (Vészto), Nergerd Vilma tanítónő (Jászkarajenő), Lukács Dénes tanító (Alsógyergyán), Szutter Dániel ig. tanító (Pápa). A magyar tanítóság nem szokott hozzá, hogy a maga önfeláldozó, önzetlen, hazafias és szociális tevékenységét, akár a nyilvánosság, akár magánosak részéről valami nagy méltánylásban részesítenék. Épen azért különösen megemlítésre méltó a József kir. herceg szanatórium egyesületének ez a spontán elismerése, amely a maga anyagi értékén mesze túlmenőleg, rendkívüli erkölcsi értéket jelent a tanítóság szempontjából. Hisszük, hogy a magyar tanítóság a tuberkulózis elleni védekezés áldásos ismeretterjesztése terén további eredményes munkásságot fog kifejteni.

— **Egy pap, aki katona akar lenni.** Most, hogy a 43—50 éves népfőlkélok sorozták, *Máté Lajos* somogyvisontai lelkészársunk is elhatározta, hogy katona lesz. Levelet írt a sorozóbizottság elnökéhez és bejelentette, hogy felajánlja szolgálatait a hazának, nem akar élni — úgymond — a törvény kiváltásos paragrafusával, hogy a felszentelt lelkészek felmentendők a katonai szolgálat alól. Neki kötelessége van a hazával szemben s ez az, hogy fegyveresen vegyen részt a mostani élethalál küzdelemben. A sorozóbizottság nem teljesítette kívánságát, mire most kérvényt intézett Hazai Samu honvédelmi miniszterhez s tőle kéri az engedélyt, hogy katonának mehessen.

— **Református segédlelkész** nevelői állást kerse úri családnál helyben vagy vidéken. Elvállal akár clemista, akár polgárista fiúkat és leányokat. Cim a kiadóhivatalban.

— **Lelkeszi házakhoz** ügyes varrónó ajánlkozik. Vidékre is elmegy. Cim a kiadóhivatalban.

— **Kápláni állást keres** 2 évi gyakorlattal bíró segédlelkész. Ajánlatok a kiadóhivatalba küldendők.

— **Előfizetőink és hirdetőink** figyelmét felhívjuk, hogy a kiadóhivatalt érintő mindennemű levelezések, reklamációk, hirdetési díjak stb. kifejezetten *Nagy László kiadóhivatali intéző Debrecen, városi nyomda* címére küldendők.

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.

Munkatársak: dr. Veress István, dr. Varga Zsigmond.

Pályázat

a biharnagybajomi káplán-tanítóságra.

Javadalom: 1. Háromszobás lakás, mellék-helyiségekkel. 2. Kézpénz és terményváltság címén 808 kor. 11 fillér. 3. Nyolc és $\frac{3}{4}$ kat. hold szántó föld haszonélvezete, értéke, díjlevél szerint, 414 kor. Most 600 kor. haszonbért fizetnek érte. 4. Tandíjváltság 56 korona.

Ezekon kívül egyházi jegyzőségért 200 kor.

Kötelesség: 1. A II. és III. oszt. leányiskola vezetése. 2. Lelkesznek, akadályoztatása esetén, helyettesítése. 3. Egyházi jegyzői teendők (adó-kivetés, számadás készítés stb.) végzése.

Felszerelt kérvények f. október hó 23-ig a lelkészi hivatalhoz küldendők.

Az állás november 1-én elfoglalandó.

Megválasztandó káplán-tanító, ha tanítói oklevele nincsen, azt egy év alatt megszerezni tartozik.

Biharnagybajom, 1915 október 6.

Kozma Zsigmond,
lelkész.

Pályázati hirdetés.

A nyírmeggyesi református egyház presbiteriuma, hadbavonult egyik tanítója helyére pályázatot hirdet helyettesi állásra. Fizetése: havi előleges részletekben 66·66 kor. és természetben

való lakás. Kötelessége: a II. és III-ik vegyes osztálynak a tiszántúli ref. egyh.-ker. által kiadott tanterv szerint való tanítása.

Az állás bármikor elfoglalható.

Pályázati kérvények s azok mellékletei a lelkészi hivatalba küldendők Posta helyben.

Nyírmeggyes, 1915 okt. 4.

Takács Lajos,
ref. lelkész isk.-sz. elnök.

Pályázat.

A kispaládi ref. egyház hadbavonult orgonista kántortanítója helyettesítésére, — a háború tartamára — pályázatot hirdet. Javadalom: havonta előre fizetve 80 korona és egy szoba lakás. Kötelesség: a Tiszántúli ref. egyházkerület tanterve szerint III—VI. oszt. tanítása, és a hétközi s ünnepnap isteniszteleteken orgonista-kántori énekvezérlés. Pályázhatnak ref. tanítónok is, ha orgonázni tudnak és készek. Az állás azonnal elfoglalandó. A kellően felszerelt kérvények okt. hó 20-ig az iskolaszéki elnökhöz küldendők.

4813—1915. szám.

Pályázati hirdetés.

A nyugdíjba lépés folytán megüresedő püspöki titkári állásra pályázatot hirdetek.

Pályázhatnak a lelkészi pályán működő rendes lelkészek, kik közül a titkárt az egyházkerületi elnökség nevezi ki élelfogytiglan. Megerősíti az egyházkerületi közgyűlés. Fizetése évi 4000 K évnegyedenként az egyházkerületi pénztárból előre fizetve. Lakáspénze egy évre 1000 K szintén évnegyedenként előre fizetve.

Rendes lelkészjellege alapján az országos lelkészi nyugdíj- és gyámintézetnek jogosult és kötelezett tagja. A lelkészi pályán eltöltött évei egészen beszámíthatnak.

Kinevezett titkár állását 1916 január 1-én köteles elfoglalni.

Pályázati kérvények 1915 nov. 1-ig az egyházkerületi püspöki hivatalhoz adandók be vagy küldendők aként felszerelve, mint a lelkészválasztásnál szükséges.

Debrecen, 1915 október 5.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

ORGONA !!

Nagyváradon, fő-utca 51/15.

ÚJ ORGONÁKAT

készíték a legújabb pneumatikus csőrendszer szerint, golós-ládaival. Biztos működéséért még a legnedvesebb templomban is kezeskedem.

ORGONÁIM az elképzelhető könnyedségű játszás-móddal bírnak és mindamellett az egyes sipok a leggyorsabb játszás mellett is precízen azonnal megszólalnak.

Elvállalok továbbá

régi orgonákat átalakítás, javítás és hangolás a legjutányosabb árban.

ORSZÁGH ANTAL

orgona készítő.

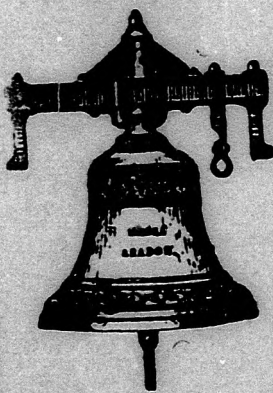
Alapított 1840.

Alapított 1840.

Hönig Frigyes

gőzüzemre berendezett harang és
ercőntödéje, szivattyúgyár

ARAD, RÁKOCZI-UTCA 11—28. SZÁM.

Ajánlja cs. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben egy azon hang előállításánál 3—46% súly és ármegtakarítás éretik el. Kitűnő jó hang és tartóságaért több évi jótállás. Legkedvezőbb fizetési feltételek.

Forgatható és igen könnyen lódítható vas harang felszerelések, melyekkel egy ember több harangot húzhat és tűzmentes vasárványokkal. Régi harangoknak vas-szerelésre ala kitását, avagy azoknak csekély fölülfizetés mellett új harangokkal való felszerelését.

Képes árlapok és költségvetések kívánatra
ingyen és bérmentve küldetnek.

1890-ben a legnagyobb állami éremmel kitüntetve.

Löfkovits Arthur

oras, ekszerezsz üzlete Debrecen, Piac-u.

Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok, kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Harmadik kiadásban

Most jelent meg

a hazai protestáns egyházak nagy imádságírójának

Szolnoky Gerzson-nak

Háborus idők imádságos könyve

hadbavonultak és azok családjai számára című munkája.

Tartalmaz 55, a gyorsan változó viszonyok között is minden alkalomra és úgy a katonák mint az itthonmaradottak számára megfelelő imádságot, ezenkívül zsol-tárokat és dicséreteket.

A 160 oldalra terjedő $12\frac{1}{2} \times 8\frac{1}{2}$ cm. nagyságú, zsebbe tehető imádságos könyvnek bolti ára díszes kemény kötésben 1 kor., 10 darab vételnél 90 fillér, 100 darab vételnél 75 fillér.

Kapható:

HEGEDŰS ÉS SÁNDOR

protestáns irod. könyvkiadóhivatalában DEBRECEN.